

ПІДГОТОВКА ДО ЮВІЛЕЮ
1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ
В ПАПСЬКИХ ДОКУМЕНТАХ

(В українській мові)

PRZYGOTOWANIA DO JUBILEUSZA
1000-LECIA CHRZEŚCJAŃSTWA
NA RUSI-UKRAINIE

Rok

XXII NA PODSTAWIE WYPOWIEDZI PAPIEŻA
(w języku ukraińskim)

Annus

Kn.

1-4

Lib.

БЛАГОВІСНИК

БЛАЖЕННІШОГО МИРОСЛАВА-ІВАНА
КАРДИНАЛА ЛЮБАЧІВСЬКОГО

ПІДГОТОВКА ДО ЮВІЛЕЮ
1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ
В ПАПСЬКИХ ДОКУМЕНТАХ

(В українській мові)

PRZYGOTOWANIA DO JUBILEUSZA
1000-LECIA CHRZESCIJANSTWA
NA RUSI-UKRAINIE

XXII NA PODSTAWIE WYPÓWIEDZI PAPIEŻA
(w języku ukraińskim)

Ric

Annus

Kb.

1-4

Lib.

ГДЬ КРѢПОСТЬ МОА

БЛАГОВІСНИК

БЛАЖЕННІШОГО МИРОСЛАВА-ІВАНА
КАРДИНАЛА ЛЮБАЧІВСЬКОГО

Ваня Шехин

ROMA — WARSZAWA — KИЇВ

**ПІДГОТОВКА ДО ЮВІЛЕЮ 1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ
В ПАПСЬКИХ ДОКУМЕНТАХ**

Лист Папи Івана-Павла II до Блаженнішого Патріярха Йосифа, Української Католицької Ієрархії в Українського Народу (19.III.1979)	5
Лист Папи Івана-Павла II до Блаженнішого Патріярха Йосифа (19.III.1979)	10
Слово Папи в українському соборі у Філадельфії (4.X.1979)	12
Проповідь Папи Івана-Павла II під час хіротонії о. Мисрослава Любачівського на Архископа-Митрополита (12.XI.1979)	16
Лист Папи Івана-Павла II до Блаженнішого Патріярха Йосифа (5.II.1980)	19
Лист скликання Надзвичайного Синоду (1.III.1980)	22
Слово Папи на відкритті Синоду Єпископів Української Церкви (24.III.1980)	23
Слово Папи на відкритті нарад Синоду Єпископів Української Церкви (24.III.1980)	28
Слово Папи до Українських Владик про вибір Коадьотора (27.III.1980)	31
Слово Папи до Української Громади в Куритиби, Бразилія (6.VII.1980)	32
Слово Папи до Синоду Єпископів Української Церкви (1.XII.1980)	33
Слово Папи до Української Громади в Римі (1.XII.1980)	35
Слово Папи в Колегії Св. Йосафата (16.I.1983)	36
Слово Папи до Синоду Єпископів (12.II.1983)	39
Гомілія в соборі Св. Володимира і Ольги у Вінніпегу (16.IX.1984)	42
Гомілія Папи Івана Павла II сорокового дня по смерті св.п. Блаженнішого Патріярха Йосифа (17.X.1984)	46
Слово Папи Івана Павла II виголошене до Українців (27.V.1985)	50
Грамота найменування Собору Святої Софії кардинальською церквою (3.V.1985) ..	51
Грамота призначення собору Святої Софії як кардинальської церкви Блаженнішому Мисрославу-Іванові (25.V.1985)	52
Слово до Владик Синоду (5.X.1985)	53
Слово Папи до Українців на Загальній Авдієнції (16.II.1987)	57
Слова з Енцикліки «Мати Спасителя» (25.III.1987)	58
Слово до Українців у Буенос Айрес (13.IV.1987)	60
Молитва Папи Івана Павла II на Марійський 1987 Рік	63
Промова Івана-Павла II до укр. Владик (29.9.1987)	64
Промова Папи до мирян (29.9.1987)	69

ЛИСТ ПАПИ ІВАНА ПАВЛА II
ДО БЛАЖЕННІШОГО ПАТРІЯРХА ЙОСИФА,
УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ІЕРАРХІЇ
Й УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ (Офіційний переклад)

Достойному Братові Нашому Йосифові С.Р.Ц. Кардиналові Сліпому
Верховному Архієпископові Львівському Українців

1. Коли минулого місяця листопада, двадцятого дня, Ми прийняли Тебе, Достойний наш Брате, і разом інших представників Католицької Української Ієрархії, Ти згадав, що вже наближається дата першого тисячоліття від введення християнської віри в країну «Русь». Окрім цього, Ви рівночасно повідомили Нас, що Ви спільно врадили через цих десять найближчих років належно приготуватись разом із усією спільнотою Вашої Церкви до цього найбільшого Ювілею. Та між різними починами ювілейного святкування видітиме особливо ведике паломництво до Святої Землі, до тих, значить, місць, де Божественний Спаситель колись прорік ці слова: «Ідіть, отже, навчайте всі народи, хрестячи їх во ім'я Отця і Сина і Святого Духа» (Мат. 28,19). Цей намір, що його висловив Ваш єпископат, Нас дуже сильно зворушив. Бо відноситься він до подій минулого і сучасного віку, які лучаться із цілим ділом благовістування в українським народі, якого історія і переживання найбільше Нам лежать на серці і є нашою журбою.

2. Дальше, характер сам цього ювілею, що пригадує початки християнства на «Русі», теж і тепер Нам дозволяє, щоб-наче одним поглядом душі, зрозуміти, яким було те тисячоліття, і впроваджує і Нас водночас в середину бігу подій і їх розвитку, які пов'язуються з історією народу і нації, в яких спостерігається присутню руку Божого Провидіння: цього, кажемо, Провидіння, яке через болючі закрути людської долі все передтим уклало і все знову веде до тієї самої цілі, яка повиніше відповідала зарядженням свого Милосердя. Отже, керовані поштовхом живої віри, ми повинні мати довір'я до Божої Справедливості, яка є рівночасно Милосердям і довір'яти цьому ж Милосердю, в якому до краю виявляється якнайвище Справедливість. В ній дійсно знайде своє належне місце не лише життя будь якої людини, «що приходить у світ», але також історія народів і націй, через яку Боже Провидіння записує історію нас усіх поодинокі.

3. Тому звертаємось думкою до тих днів, в яких Київський Князь Володимир і з ним ціла «Русь» прийняли євангелію Ісуса Христа і ?

отримали благодать хрещення. Справді, такимими замислами приготував Всемогучий Бог ту нащипну і благословенну подію вже від початків дев'ятого століття, коли-то щойно молода Київська Держава почала навіязувати із Візантією тісні політичні і торговельні взаємини. Ті зв'язки закладені з греками, не рідко також з іншими слов'янськими народами, які подібно вже передіне прийняли християнську віру, спричинились дуже теж до успішного поширення цієї релігії між населенням «Руси». Першими, іменно, на вернулись дружинники, хоч це було рідко, і кожний окремо. князя Ігоря, а також купці, що мали контакт із народами в близькому сусідстві. До того, числа християн прибулила княгиня Ольга – жінка Ігоря, яка по смерті чоловіка стала володіти в державі і сама перша з княжого двору ісповідувала християнське ім'я. Тоді численні з її оточення бояр пішли за її прикладом. Так, ото, приходимо до року 988, коли князь Володимир, внук блаженної Ольги, постановив поширяти християнську віру серед усього населення своєї держави, і він навіть зарядив, щоб мешканці столичного городу перед ним, його родиною і грецьким духовенством прилюдно і спільно охрестились в ріці Дніпро. Цим, отже, рішенням він започаткував поширення віри, найперше в межах свого князівства, а потім аж до пограничних місцевостей своєї країни «Русь», що були положені на схід сонця і на північ. Спомином, отже, тисячоліття цієї історичної події, що ось вже наближається, треба саме найбільше радіти, бо те, що перед своїм Вознесенням Христос Господь наш апостолам доручив, здійснилося щасливо також у святій країні «Русь». Так само треба з цілого серця дякувати Трисдиному Богові, що Його ім'ям Вані предки охрестились.

4. Християнська віра з міста Риму прийшла в Київську «Русь» через саме місто Константинопіль. Звідти бо почавши, католицькі місіонарі, як перші, принесли зі собою Ванним батькам євангелію, і їх водночас очистили джерелом єдиної купелі. А це, як відомо, сталося тоді, коли Церква в західній і східній частині світу зберігала свою єдність, хоч черпала звідусіль із двох різних традицій і належала до двох різних культур людства; звідти справді виникали велетенські багатства вселенської Церкви. Щойно в одинадцятому столітті наставив поділ, що приніс великий біль і гіркоту так для християн того часу, як і послідовникам Христа наступних віків аж до наших днів. Коли ж Київська «Русь» збагачена вже християнською вірою, яку прийняли при кінці дев'ятого століття по Христі, пайнула з уваги на своє географічне положення в самому центрі влади Східної Церкви, якої на час осередком був константинопільський патріархат, не диво, отже, що численні сироби шляхів до відновлення розбитої єдності дуже часто вливались через ту ж «Русь». В цю хвилину винстане згадати переговори

в справі цієї єдності, які відбулись при кінці чотирнадцятого століття, як також зроблені заходи — на жаль, без щасливого успіху — на Соборах в Констанці і Базелі, а згодом на Флорентійському Соборі, де Київський Митрополит Ісидор завзято заступав і досягнув так бажану злуку східної і західної Церкви. Та одначе, по закінченню того Собору, відомо, що цей же сам Митрополит Ісидор, якого Верховний Архисрей назначив в межичасі своїм Легатом «а лятере» в Литві, в Лівонії, в Росії і підпис його до гідності Отця Кардинала, і якого його ж парід за довершення злуки Церков прославляв, дійсно потерпівся за свою ревну єкуменічну діяльність, би навіть був замкнений у московській тюрмі, звідки він утік, вкінці прибув до Риму, звідки кермував усіма справами єдності. Але важні умовини, які переважили в його батьківщині, остаточно звели на півець найкращі надії на єдність, які були задумані на Флорентійському Соборі. Незважаючи на те, прагнення повороту до єдності з Апостольським Престолом ніколи не зникло серед руських єпископів, які ото в місяці грудні 1594 р. і липні 1595 р. заявили, що вони готові ступити на шлях з'єднання з Римом, і тому післали кількох своїх послів, щоб вони в цій справі почали розмови.

Так, отже, полумінь єдності, яку запалив Митрополит Ісидор на Флорентійському Соборі, і яка через сильніші зовнішні чинники більше ніж сто п'ятдесят літ блимала, остаточно спалахнула і створила дорогу до з'єднання у Бересті Литовським, про яке ще пізніше скажемо слово. Як би воно не було, всі ці факти і події свідчать про те, що Церква ніколи не спочила в сумному стані розбитої своєї єдності і, навпаки, завжди вважала його противним волі Христа Господа. Хоч Церква високо цінить і ясно зберігає різні традиції і різниці, чи то історії, чи духовної культури між народами, яких приймає на своє лоно, то одначе не перестає шукати найвідповідніших шляхів, щоб цю єдність направити. Слова архисрейської молитви Ісуса: «Отче Святий, збережи їх... щоб були одно» (Йо. 17,11), були такими, що ніколи потім не могли зникнути з пам'яті учнів і Його послідовників, слова, які висказав в надвечер'я своєї смерті на хресті.

5. Із таких-то дальше джерел і основ зродилась злука Церква, що наступила в році 1596 в Бересті Литовським. Без сумніву це з'єднання входить в цілу безпереривну історію народів, які жили тоді в одному королівстві: русини, литовці і поляки. Але, хоч ця єдина історія належить до минулого, то релігійна і церковна сила цієї Берестейської злуки триває також тепер і дає багаті плоди. Правда, початком плідності була і с без сумніву кров, що її пролив святий Йосифт єпископ і мученик: він у цей спосіб неначе печаттю назначував важкий гріх з'єднання розлученої Церкви між шістнадцятим і сімнадцятим століттями. Окрім цього, це з'єднання в подібний спосіб зрадило двоє:

на стільки вітках, якими були стільки єпископів і священників і інших безстрашних ісповідників віри аж до наших часів. Як тоді, так і сьогодні Апостольський Престіл надає різниці візантійського обряду, і церковної традиції, в слов'янській літургійній мові, в церковнім співі, і всіх формах побожності, які так глибоко вкорінені в історії Вашого народу. Бо вони відкривають його духа і певно в якийсь спосіб з його власністю, як теж рівночасно відмінністю. Це, для прикладу, потверджується тим, що коли сини і дочки українського народу залишають свою країну, вони завжди, навіть як переселенці, зв'язані зі своєю Церквою, яка через традицію, і мову, і свою літургію остає для них наче духовна «батьківщина» серед чужих народів. Направду легко в цих поодиноких речах спостерегти властиві прикмети Христового Хреста, що його. Найдорожчі Браття, стільки з Вас, несли на своїх плечах. Цей самий Хрест уже став Твоєю долею. Достойний Наш Брате, як також долею багатьох Твоїх Братів в єпископаті, які, терпеливо переносячи болі і кривди за Христа, зберегли вірність супроти Хреста аж до останнього віддиху життя. Те саме треба сказати про численних інших священників, монахів, і монахинь, і мирян вірних Вашої Церкви. Ото ж вірність супроти Хреста і Церкви створила незвичайне свідчення, через яке християни Вашого народу ось в цьому часі приготувлять себе до святкування першого тисячоліття християнської релігії в «Русі».

6. Собор Ватиканський Другий знову видвинув це велике діло єкуменізму. Бо ж Церква дбає про те, щоб далі плекати поєднання між християнами, при чому, очевидно, намагається знайти нові шляхи, які є більше співзвучні зі способом думання людей наших часів. Те саме завдання однаково поставили собі в цьому часі також інші християнські спільноти, між якими знаходяться Церкви свого права, або «автокефальні» на Сході. Це видно із багатьох заяв, висловлювань, делегацій, але передусім із спільної молитви, якою ми всі об'єднуємось, щоб сповнити волю Господа нашого, висловлену в просьбі Його самого: «Отче... щоб всі були одно» (Йо. 17,11). Єкуменічні змагання наших днів, то значить ця схильність до взаємного зближення і спілкування — найбільше між Церквами західного і східного світу — не можуть, ані поминути, ані зменшувати значення і користі поодиноких спроб відновити єдності Церкви, що сталися в минулих століттях, і які мали щасливий, хоч тільки частинно, вислід. Як документ цієї правди є Ваша Церква між іншими католицькими східними Церквами, які мають свій власний обряд. Без сумніву, що правдивий єкуменічний дух — згідно із новішим цього слова значенням — повинен проявлятися і показувати себе вірогідним в особливому призначенні для Вашої Церкви, як також для всіх інших католицьких Церков східного світу, які мають свої окремі обряди. Дуже багато очікуємо в майбутньому із цієї самої причини і для

засвідчення екуменічного духа, що його дають до визнання Брати Нації, Патріярхи і Єпископи, як теж духовенство і цілі спільноти Православних Церков, на яких традиції і форми побожності Католицька Церква і Апостольська Столиця дивиться з найбільшою пошаною та цінуванням. Зрештою, ця сама konieczність випливає з принципу релігійної свободи, що становить одну з головніших доктрин самої «Деклярації про права людини» (Організація Об'єднаних Націй або ООН 1947 р.), і який знаходиться в конституціях поодиноких держав. Силою цього принципу, що на нього Апостольська Столиця покликала і його проповідувала, вільно кожній віруючій людині визнавати свою власну віру і бути членом спільноти тієї Церкви, до якої вона належить. Але зберігання цього принципу релігійної свободи вимагає, щоб були признані права на життя і діяння Церкви, до якої поодинокі громадяни якоїсь держави належать.

7. Ото ж, коли наближається торжественне відзначення пам'яті першого тисячоліття християнства у «Русі», найбільша спільнота Католицької Церкви сильно бажає обняти Вас, найдорожчі Брати і Сестри, в доброзичливій думці, і в молитві, і любові. Ми ж самі сновняючи чин першого Слуги цієї спільноти просимо, запрошуємо всіх, навіть увесь Божий Люд, щоб те саме чинили. З таким приязним проголошенням прегарного відзначення пам'яті Вашого Ювілею із гарячою заохотою до побожної молитви звертаємось до всіх Церков і християнських спільнот, з якими не втішасмося ще повним єднанням, але яких нас усіх сполучає єдиний Христос. Щоб такі наші думки і мислі — очевидно, йдучи слідом за Христом, що після своїх апостолів «аж до краю землі» — полинули теж у святу країну «Русь», яка тисяча років тому прийняла євангелію і охрестилася! Стараймося в душі знову собі пригадати історію цього християнського суспільства. З подивом і любов'ю увійдім в його духа: віри, підкреслимо, духа молитви, і постійного піддавання себе Божому Провидінню. Перебуваймо вже думкою в поодиноких місцях, де прославляється Христос і єливість Його Мати. Вкінці, коли поручаємо нашому Божественному Спасителеві за посередництвом самої Богоматері всіх спадкоємців того хрещення, що його вже перед тисяча роками отримала щаслива «Русь», відновляємо з ними вузли духовного зв'язку і братнього єднання перед лицем Того, що є «Отцем грядущого віку» (Іс. 9,6).

З Ватикану, дня 19-го місяця березня, року 1979, Понтифікату Нашого першого.

ІВАН ПАВЛО II

AAS, 71 (1979), 522-527

Insegnamenti di Giovanni Paolo II: II, 1, 1979, pag. 1559-1565

Визначення: IR XIII-XV, кн. 1-4, 1977-79, ст. 9-14

Визначення: т. 43, 1979, кн. 1-4, ст. 15-20

ЛИСТ ПАПИ ІВАН-ПАВЛА II З ДНЯ 19 БЕРЕЗНЯ 1979 РОКУ

Український переклад

Владико Кардинале.

Пересилаючи Вашій Вельмишановній Еміненції лист, яким маю честь звернутися до Вас з уже близьким Тисячоліттям християнства у Русі (Україні), бажаю висловити Вам, наскільки ця подія є важною для мене і наскільки близькою моєму серцю. На це напевно впливає ця обставина, що ціле моє попереднє життя, священиче та єпископське, пройшло власне близько до цього розквіту християнства, який майже тисяча років тому започаткувався на землях на Схід від моєї Батьківщини. Знаю, яке відлуння мала в душах всіх синів і дочок польського народу дата 1966: рік Священного Тисячоліття. Можу тому зрозуміти значення, яке 1988 має для всіх синів і дочок Церкви, що оснóвує свої коріння в історії сусіднього народу українців, який займає особливе місце серед великої родини слов'янських народів.

Тому що, завдяки незглибимим шляхам Провидіння, вперше знаходиться на Престолі св. Петра слов'янський папа, ця подія, ці великі роковини, може він їх розважати і пережити не лиш, як об'єктивний історичний факт, але теж як частку власної історії, і навіть більше — як частку власної душі. Тяжко не згадати, як історія народу, з якого походжу, та історія народу, якого Ваша Еміненція є не лише сином, але пастирем і духовним провідником, є між собою тісно пов'язані. Справді історія Церкви, якої Ви, Владико Кардинале, є Первоієрархом, — Церкви східного обряду, посталася з християнської традиції з'єдненої з Престолом св. Петра, — не лише розвивалася у дуже близькому сусідстві з історією католицької Церкви в Польщі, але є також з нею глибоко з'єднана, починаючи від історичної дати 1596. Св. Анжей Боболя, єзуїт, останній канонізований поляк, і св. Йосафат Кунцевич були мучениками за цю саму справу.

Це є рани і мотиви, задля яких бажаю, разом з Вашою Еміненцією і з цілою Українською Католицькою Церквою, приготуватися до Тисячоліття Хрещення Русі (України) і якщо Бог дозволить — пережити разом з Вами всіма цей великий Ювілей. Напевно можемо знайти нагоду для сконкретизування чимскоріше такої моєї співучасті.

Крім питання Тисячоліття Хрещення, Ви, Владико Кардинале, цорунусте також інші справи у різних письмах, які Ви мені предложили в часі Авдієнції 20 листопада 1978, а передовсім, найважливіша з них — це юридична уніфікація Вашої Церкви. Відносно цього, у згаданім письмі, Ви запропонували мені наступну формулу: «Отець і Глава Української Католицької Церкви... (Вашої Церкви) хай залишиться».

У цій останній періоді таке питання було предметом ряду розмов з мого боку (між іншим з архиспископом М. Германюком, з єпископом А. Сипеляком, з Префектом і Секретарем Священної Конгрегації для Східних Церков, з Кардиналом Державним Секретарем, архиспископом Казаролі). Крім цього це є тема, до якої постійно повертаюся у молитвах і розважаннях, власне тому, що даю велике значення справам цієї Церкви, яка є мені так близькою особисто і яка перейшла особливо болючі проби у минулому і, ще більше, у сьогоднішніх часах.

Беручи до уваги існуючі труднощі юридичної природи, добре знані Вашій Єміненції, вважаю, що такі треба забезпечити на майбутнє канонічну єдність всієї ієрархії Української Католицької Церкви, у єдності з Апостольським Престолом, на основі можливостей, які дає теперішнє церковне законодавство. Вважаю також, що до більш завершеності єдності можна дійти лише поступово, беручи до уваги всі обставини, канонічні, історичні та іншої природи.

Тепер думаю, що першою konieczністю хвилини є, отже, забезпечити право існування громадянства, українцям католикам у їх батьківській землі, а рівночасно створити стабільну канонічну форму єдності ієрархії Вашої Церкви, яка відповідала б своїм актуальним вимогам і могла б творити наче посередній і перехідний етап до більш повної розв'язки.

Вірте, що становить, яке приймаю в цих обставинах, є подиктоване глибокою пошаною і любов'ю до Вашої Особи, Владико Кардинале, а заразом турботою про Церкву так глибоко пов'язану з історією Українського Народу. Поступаючи за напрямними накресленими у цій письмі, звертаюся рівночасно до Священної Конгрегації для Східних Церков, щоб студіювала розв'язку конкретних проблем, представлених у письмах з 20 листопада 1978. Дуже лежить мені на серці, щоб розходження і поділи, які появилися в останніх часах, зокрема у Вашім церковнім середовищі на терені Великої Британії, були оздоровлені в цій самій дузі.

Потребуємо передовсім гарячих єплічних молитов, щоб Божі сили виявилися сильнішими від людських сил, а благодать Нашого Господа Ісуса Христа сильнішою від всякої людської слабости. Власне у цих молитвах єднаюся кожного дня з Вашою Єміненцією, з усім Єпископством, Духовенством і Вірними цієї Церкви, яка така мені дорога, не перестаючи мати довіру у посередництво Божої Матері, яка як Мати Церкви повинна окружити матеріальною дбайливістю передовсім тих, яких більше доєдчують.

З висловими пошани і любови

(підпис: Іван-Павло II, Папа)

(печатка)

Ісидорістик. Рік XXI. кн. 1-4, Рим 1985, ст. 43-44

З Ватикану, 19 березня 1979

СЛОВО ПАПИ В УКРАЇНСЬКОМУ СОБОРІ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ (4.X.1979)

Слава Ісусу Христу!

З тим християнським привітом звертаюся до Вас, дорогі браття і сестри, вашою рідною українською мовою, заки почну говорити до вас по-англійському.

У першу чергу вітаю всіх, тут присутніх, Владик як Філядельфійської так і Пітсбурзької митрополії.

І зокрема вітаю новонайменованого Митрополита Філядельфії.

Вітаю всіх дорогих священників, монахів і монахинь.

Сердечно вітаю Вас, усіх дорогих вірних української Філядельфійської Митрополії, що зійшлися тут, у цьому храмі, Пресвятої Богородиці, щоб привітати в моїй особі наслідника св. Петра на римському престолі, Христового Намісника на землі.

Для вас всіх, дорогі браття і сестри, благаю обильних ласк від Всевишнього Бога, за молитвами Непорочно Зачатої Діви Марії, Якій посвячена ваша катедра.

Всіх вас благословлю від щирого серця.

Слава Ісусу Христу!

Після цього радісного вступу Іван Павло II виголосив своє знамените слово, англійською мовою, яке починається цитатою з листа св. Павла до Ефесян:

«Тепер же в Христі Ісусі... ви є співгромадяни святих і домашні Божі, побудовані на підвалині апостолів і пророків, де наріжним каменем — сам Ісус Христос» (Єф. 2,13:19-20).

Цими словами Апостол Павло нагадує ефесянам ту надзвичайну благодать, яку вони прийняли, ставши членами Церкви. Ці слова й сьогодні є дійсними. Ви є частиною Божого Дому. Ви, члени за українською традицією, є частиною тієї будівлі, яку споруджено на підвалині апостолів і пророків самим же Ісусом Христом, що є наріжним каменем. І все це сталося згідно з Богом укладеним задумом. Кільканадцять років тому мій дорогий попередник, Павло VI, подарував був камінь з гробу св. Петра під будову цього величавого храму, присвяченого Непорочній Діви Марії. Павло VI бажав, щоб той дар був починним символом любови і пошани Апостольського Престола в Римі

до Української Церкви. Той камінь повинен, одночасно, становити собою знак вірності Української Церкви до Петрового Престола. Цим глибоко-символічним жестом Павло VI знову потвердив те навчання апостола Павла, яке вміщається в листі до Ефесян.

Сьогодні я, як наступник Павла VI на Петровому Престолі, приходжу, щоб відвідати вас у цьому новому величавому храмі. Це радісна для мене нагода, тож використовую її, щоб запевнити вас, як пастир Вселенської Церкви, що всі ті, хто є спадкоємцем української традиції, мають здійснити дуже важливе й докладно визначене завдання в лоні Католицької Церкви.

Згідно із свідченням історії, в Церкві розвивалися різні обряди і традиції з того часу, як вона поширялася, від Єрусалиму, поміж народами та втілялася в мову, в культуру, в людські традиції різних народів, які з розкритим серцем прийняли Євангелію. Ті обряди й різні традиції — а вони аж ніяк не є ознакою збочення, невірності чи поділу — стали безспірним доводом наявності того Святого Духа, котрий раз у раз оновляє і збагачує Церкву, Христове Царство яке присутнє у таїнстві (див. *Світло Народів*, 3).

Різноманітність традицій всередині Церкви є висловом багатогранності тих способів, за допомогою яких Церква може запускати коріння та квітнути в житті Божого Народу. Вони є живою ознакою багатства Церкви. Кожний з них, еднаючись з усіма іншими в «тій самій вірі, в тих самих св. Тайнах і в тому самому управлінні» (*Східних Церков*, 2), все ж таки проявляється у власній літургії, церковній судовласності й духовних надбаннях. Кожна традиція до своїх особливих мистецьких висловів й відчуття духовних речей долучує свій власний, окремий досвід і переживання вірності Христові.

Мав це на увазі Собор Ватиканський II, тому заявив: «Історія, традиція і численні церковні установи дають чудове свідчення про те, як дуже Східні Церкви заслужилися для Вселенської Церкви. Тому Священний Собор не тільки як слід оцінює і слушно схвалює ту церковну й духовну спадщину, але також несхитно обстоює, що вона є спадщиною всієї Христової Церкви» (*Східних Церков*, 5).

Уже здавна я дуже шаную український народ. Відомі мені численні оті страждання і несправедливості, яких вам довелося зазнати. Ці факти були і далі є для мене причиною великої журби. Усвідомляю також і труднощі Української Католицької Церкви протягом сторіч заради зберігання вірності Євангелію і єдності з наступником Петра. Не можу забути незлічених українських мучеників у минулі й у теперішні часи: імена їхні здебільша невідомі, вони ж бо воліли радше втратити життя як віру. Нагадую це, щоб зрозумілою стала моя пошана до Української Церкви і до її, в стражданнях випробуваної, вірності.

Бажаю також сказати про ті речі, які ви зберегли як ваше особливе духовне надбання: слов'янську літургічну мову, церковний спів та чимало виявів побожності, які розвивалися протягом сторіч і увесь час ще живлять ваше життя. Доводом на існування ваших скарбів української традиції є прив'язання те, яке виявляєте до Української Церкви, і спосіб життя з віри, згідний з віковою традицією.

У Христі брати і сестри! У вашій присутності бажаю нагадати ті слова, що їх вирік Ісус у навечір'я своєї смерті на хресті: «Отче... щоб вони були одно, як ми!» (Ів. 17,11). Ми ніколи не повинні забувати цієї молитви, бо ж необхідно нам шукати пораз то кращих засобів та доріг для збереження і закріплення тих зв'язків, які з'єднують нас з Католицькою Церквою.

Пам'ятайте слова св. Павла, що ви «побудовані на підвалині апостолів і пророків, де наріжним каменем — сам Ісус Христос» (Еф. 2,20). Єдність тієї духовної будівлі, якою є Церква, зберігається завдяки вірності тому наріжному каменеві, котрим є Христос, і тим навчанням апостолів, які зберігалися і вияснялися у традиції Церкви. В'яже нас дійсна єдність навчання.

Католицька єдність означає також визнання наступника св. Петра і його служіння, котре до того нап'являється, щоб закріплювати і неситно захищати спільність зі Вселенською Церквою, зберігаючи всередині у неї існування законних особливостей традиції. Українська Церква, як інші Східні Церкви, має право й обов'язок, згідно з навчанням Собору (див. *Східних Церкв.* 5) зберігати свою власну церковну й духовну спадщину. Апостольський Престол у Римі — власне тому, що ті окремі традиції збагачують Вселенську Церкву — щиро ними ніклується, їх охороняє розвиває. А ті церковні спільноти, які дотримуються тих традицій, покликається, щоб, і вони, з любов'ю і пошаною ставилися до певних окремішностей того правопорядку, що його я, та мій попередник, виконуючи нашу душпастирську відповідальність супроти Вселенської Церкви, вважали за необхідний для добра всього Христового Тіла.

Католицька єдність залежить, здебільша, від взаємної любові. Не забуваймо, що єдність Церкви випливає з Христового Хреста, який розбив перегороди гріха і поділи, примиривши нас з Богом та між собою. Цей об'єднувальний акт сповістив Ісус, кажучи: «Я ж, коли від землі буду піднесений, усіх притягну до себе» (Ів. 12,22). Якщо ми далі будемо наслідувати любов Ісуса, нашого Спасителя, на Хресті, і якщо витривасмо у взаємній любові, тоді збережемо й вузол єдності у Церкві й засвідчимо правдивість Ісусової молитви: «Отче... вчини, щоб були одно» (Ів. 17,11).

А на майбутнє доручаю вас опіці Непорочної Діви Марії — Матері Божої і Матері Церкви. Знаю, що вона у вас у великій пошані. Цей

величавий храм, присвячений Непорочному Зачаттю, є промовистим свідченням вашої дитячої любови. Оця наша Благословенна Мати від віків, була силою вашого Народу в його стражданнях, а її люб'язне заступництво — приводом радості.

Невпинно віддавайтесь під її покров!

Далі будьте вірними її Синові, нашому Господеві Ісусові Христові. Спасителеві світу!

І благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай буде з усіма вами!

Insegnamenti di Giovanni Paolo II. II. 2. 1979. pagg. 593-597

ПРОПОВІДЬ ПАПИ ІВАНА ПАВЛА II ПІД ЧАС ХІРОТОНІЇ О. МИРОСЛАВА ЛЮБАЧІВСЬКОГО НА АРХІЄПІСКОПА-МИТРОПОЛИТА (12.XI.1979)

Слава Ісусу Христу!

1. З великим зворушенням стою нині перед престолом і разом з Вами. Достойні Браття, уділив я архисрейські свячення новому Митрополитові Філядельфії для українців. Недавно тому мав я щастя під час моєї подорожі до Сполучених Держав Америки відвідати його катедру у Філядельфії. Стрічався я з Номінатом, з Єпископами філядельфійської церковної провінції, як також з Божим людом Вашої Церкви, який численно зібрався зі своїми душпастирями-священиками, а також присутність багатьох сестер, були для мене глибоким пережиттям. Знаю зблизька тяжку історію вашого народу, історію Церкви, що так сильно з ним зв'язана протягом цілих століть. І звідси була моя готовість покласти руки разом з Вами, Достойні Браття, на того, якого Дух Святий покликає до архисрейського служіння, а разом покликає його до єдності з наслідником св. Петра та з цілою ієрархією тої Церкви, якої особливо визначним ієрархом є наш Найдостойніший Брат Кардинал Йосиф Сліпий.

2. Дозвольте мені, Еміненціє, ще в особливий спосіб звернутися до Вас. Не тільки сини і дочки Вашого народу, але також ціла Церква і весь світ знають про Ваше небувале свідцтво, яке Ви дали своїм трудним життям, а передусім довголітнім ув'язненням, Христові та Церкві, що постанала з Його хреста та воскресіння. Це ув'язнення відірвало Вас від улюбленого престолу Львова, на який Вас призначив мій попередник Пій XII. Є потішачим ствердити, що Ви нині знаходитеся біля нас, звільнений, вже від багатьох літ старанням мого попередника Йоана XXIII та обдарений кардинальською відністю моїм попередником Павлом VI. Можете, отже, присвятитися своєму народові, для добра якого, згідно зі словами Листа до євреїв, Ви є поставлені. Ви на даліше є поставлений пастир, який життя своє дає за вівиці (Йоан 10.15). Так, скиталець тої Церкви, яка від 1596 року є в галузі з Престолом св. Петра, додержуючи вірність з'єднанню, яке заключено майже 400 літ тому. Вірність та була куплена великою ціною, головню протягом останніх століть і даліше вона є оплачувана великими жертвами. Ваше життя пастиря є особливим цього прикладом і доказом.

3. Бажаю скористати з нинішньої нагоди, щоб вижити пошану, яку має до Вашої Церкви Апостольська Столиця і ціла Церква. Вірність, показана Петрові і його наслідникам любов'яку Наше до особливий вдячності, а також до взаємної вірності тим, що й так великодушню зберігають. Бажаємо дати їм доказ правди і любови. Бажаємо у всьому терпіння тим, що терплять, передусім заля своєї вірності. Бажаємо з цілого серця забезпечити однієш Вашої Церкви і Єдність. Престолом Петра. Дозвольте, Еміненціє, що ті самі почуття спрямую до другого співсвятителя, до Митрополита Македонського Германоса і Вишнього в Канаді і до всіх тих присутніх представників Архирії Вашої Церкви та виявлю мою пошану та мою любов до цілої Української Церкви.

4. Святкуємо пам'ять св. Йосафата, єпископа і мученика, якого Ваша Церква почитає як свого особливого покровителя. Почо м'яні, які від 1963 року спочивають у базиліці св. Петра, і додатковим узасадненням нинішньої події, коли то почини пастир Вашої Церкви приймає свячення у Римі при мученичых мощах цього святого. Разом з Вами почитає нині св. Йосафата ціла Католицька Церква.

5. А Ви, Владико Любачівський, як повний пастир стаєте і покликани дати свідомство вірності, що є так великою частиною традиції Вашого народу. Як католицький єпископ Ви є покликани бути зразком Божої вірності своїм об'їзцям, зразком Христової неухиляючої любови до своєї Церкви. І сьогодні поручено Вам служіння: не переставати подавати вірним хліб життя, що по словам Другого Ватиканського Собору є Боже слово і тіло Христове (*Dei verbum*, 21). Так проповіданням Божого слова і уділюванням Святих Тайн будете підтримувати свій народ у його вірності Євангелії та провадити його дорогою спасіння. Слово Боже буде для Вашого народу світільником перед його поганами і світлом на його стежці (Пс. 119,105). Тож всі Ваші пастирські зусилля будуть спрямовані ось до такої мети: щоб Слово Боже стало практичною порхою християнського життя і принесло оwoчі справедливості і святості життя в спільноті, яку Ви очолюєте і якій служите. Приносом Сихаристинної жертви будете надальше підтримувати свій народ в радості утверджуючи його в мирі, в одності і в слуху любови. Достойний Брате! У тім взнесенім підданні Ви є спадкоємцем і сторожем великої традиції, яка є заразом католицька і українська. І тому в ім'я Господа нашого Ісуса Христа ідіть вперед, продовжуючи діло Апостолів і їхню вірність у проповіданні Вашим вірним Євангеліє спасіння. А як повернетеся до своєї Митрополії, передайте своїм вірним мій сердечний привіт та особливіше моє Апостольське благословення.

6. Нехай нинішня Наша присутність перед масетатом Всемоіущого Бога у Пресвятій Трійці буде новим потвердженням тої дороги, якою іде

Ваша Церква і народ у зв'язку з тою великою тисячолітньою річницею хрещення, до якої Ви цього року зачали приготування. Любов Бога-Отця, благодать Господа нашого Ісуса Христа і дар одности в Святім Дусі — за молитвами найсвятішої і непорочної Христової Матері та св. Йосафата і всіх Святих — нехай буде зо всіми Вами. Амінь.

Insegnamenti di Giovanni Paolo II: II, 2, 1979, pagg. 1147-1150

Благовісник: Рік VII-XV, кн. 1-4, 1977-1979, ст. 15-17

ЛИСТ ПАПИ ІВАНА-ПАВЛА II З ДНЯ 5 ЛЮТОГО 1980 РОКУ

Український переклад

До шановного Поважаного Брата
Властике Кардинала ЙОСИФА СЛІПОГО
Верховного Архисніскопа Львівської України

Найближчого 17 лютого, Вельмишановна Ваша Еміненція звернеться до Божою волею, вісімдесят восьмий рік життя. Сердечно вітаючи Вас і єднajućiся з Вами у подяці Господеві, маю честь повернутися думками до різних етапів Вашого довгого трудящого життя, посвяченого на службу Церкві, а особливо до великих терпінь, які Ви перенесли за справу Христа і Його Євангелія. Як мої шановні Попередники Пій XII, Іван XXIII і Павло VI, також я бажаю засвідчити особливу добру волю і пошану до Вашої Еміненції, як мав я можливість зробити, між іншим, у Листі зверненім до Вас на початку приготувань святкування тисячоліття християнства в Русі-Україні та при нагоді торжественних єпископських свячень, які я уділив минулого лістопада Митрополитові Філадельфії Українців.

Разом з тоді виявленими широкими почуттями, маю на серці сказати Вам, що обетами шановного діку осягненого Вашою Еміненцією поставила мені питання, чи не є моїм обов'язком, як Найвищого Архисрея, подбати чуйною опікою і апостольською добайливістю, як про добро і особистий спокій Вашої Еміненції, так про потреби Української Церкви.

Користаючи з згаданих недавніх єпископських Свячень, розпитував я авторитетних репрезентантів Української Ієрархії, а також моїх Співробітників, і посвятив я цій справі особисту увагу застанову разом з наполегливою довгою молитвою.

Відповідь на згадане вище питання була цілковито позитивна, себто, що є моїм апостольським обов'язком подбати про піддержку сил Вашої Еміненції у Вашій нелегкій праці і дати Українській Церкві, наскільки можливо, нову спату для свого релігійного життя.

У висліді прийшов я до рішення іменувати для Вашої Еміненції *Кoadiутора з правом наслідства*, спершу скликавши на Синод всіх українських Єпископів дієпори, крім цього дати на майбутнє, «з угодою Найвищого Архисрея», надзвичайну владу на інші зібрання на

Синоді цих Єпископів.

Уважаю за відповідне виложити деякі заложення, які улегшать розуміння і виконання цього, що треба зробити.

Передовсім треба зауважити, що теперішні війняткові і болючі труднощі, у яких перебуває Українська Католицька Церква у Батьківщині, робить неможливим скликання Синоду Єпископів Львівської Церковної Провінції (справді, Верховний Архиспископ є перешкодженим вигнанцем, а два суфраганні престоли Перемишля і Станіславова є необсаджені); тому Верховний Архиспископ не може навіть запросити на Архиспископський Синод «агрегованих» Ієрархів, себто тих, що перебувають у Краях поза територією Львівської Провінції.

Подруге, ясно є, що через надання надзвичайної влади не наміряється поширити юрисдикцію Верховного Архиспископа поза границі його території, ані установити Український Патріархат, питання, які вже розглядалося окремо.

Завваживши це, бажаю подати Вашій Емінінції наступне:

1. Для номінації Кoadютора «з правом наслідства» Архиспископського Престола Львова, як вище згадано, рішив я скликати на Синод всіх українських Єпископів діаспори, які будуть зобов'язані взяти участь.

Синод, очолений мною або моїм делегатом, матиме за ціль предложити терно кандидатів, з яких, або, — якщо потрібно, — також з-поза них, визначу Кoadютора.

2. Верховний Архиспископ зможе — «за згодою Найвищого Архисрея» скликати інші Синоди, як для «полагодження справ», так «для пропонування кандидатів» до Єпископату, поступаючи в наступний спосіб:

— На кожний поодинокий Синод предложитья Папі прохання, щоб могли його відбутися, як рівно ж виказ справ до розгляду.

— Одержавши авторизацію, Верховний Архиспископ скличе Синод усіх Українських Єпископів.

— Для таких Синодів примінітья Деклярацію з 25 березня 1970 відносно «агрегатус».

Живо сподіваюся, що Ваша Емінінція зрозуміє високі душпастирські і духовні мотиви, які спонукують мене дати згадані вище розпорядження, з ціллю піти назустріч потребам Української Церкви.

Буду вдячний Вашій Емінінції, якщо схоче дати мені знати бажану дату на скликання Синоду відносно вибору Кoadютора, що повинно статися чимскоріше.

Аж до Папського скликання, повинна також Ваша Еміненція бути зобов'язана до найстрогішого секрету.

Мені якнайбільше мило поновити Вам, дорога Еміненціє, мої приязні почуття у Христі, з побажанням, щоб Господь обдарив Своїм особливим благословенням Вашу шановну Особу і улюблену Українську Церкву, про що пам'ятаю кожного дня, заносячи мої молитви.

З Ватикану, 5 місяця лютого 1980 року, другого року Понтифікату.

(підпис: Іван-Павло II, Папа)

Благовісник, Рік XXI, кн. 1-4, Рим 1985, ст. 47-48

ПИСЬМО ПРО СКЛИКАННЯ НАДЗВИЧАЙНОГО СИНОДУ

Прендобному Братові Нашому Верховному Архиспископові Львівському і улюбленим Синам Архиспископам і Єпископам Української Католицької Церкви.

ІВАН-ПАВЛО II ПАПА

Прендобні Брати привіт Вам і Апостольське Благословення.

Добре знаєте, Прендобні Брати, з якою доброчинністю Римські Архисреї відносились завжди до славного українського Народу. Маючи на увазі особливі і цілковито виїмкові життєві обставини, серед яких знаходиться Українська Католицька Церква: чи то в батьківщині чи на поселеннях у світі, пройняті цілим серцем про пастирські і духовні потреби, Ми Іван-Павло II Папа апостольською властю Нам увіреною як Найвищій Католицької Церкви Пастир дійшли до такої постанови, по дбайливій перевірці і з апостольським старанням, щоб піти назустріч для потреб цієї ж Української Церкви.

Тому-то, вислухавши Українських Ієрархів, як теж інших близьких наших співробітників, опім Письмом скликаємо усіх і поодиноких Українських Єпископів на надзвичайний Синод у Ватиканських приміщеннях на день 24 березня цього біжучого 1980 року, і цим також Синодом Ми самі будемо проводити. На цьому Синоді усі Єпископи обов'язані брати участь, хіба що поважна причина Нам подана буде на перешкоді. Завданням цього надзвичайного Синоду, буде зладити список трьох кандидатів Нам пропущеного, відносно призначення Архиспископа-Кoadiтора з правом наслідства Прендобному Братові Кардиналові Йосифові Сліпому, Верховному Архиспископові Львівському Українців.

Поручаємо сам Синод і його вислід опіці Пречистої Діви Марії, Богоматері і Матері Церкви, заступництву мучеників і ісповідників Української Церкви та молитвам всіх вірних, щоб наш Господь, джерело всякого добра, зіслав доц обильних ласк на Отців Синоду і просвітив їхні наради.

Піддержані тою надією з любов'ю уділюємо вам, Достойні Брати і всім священикам та вірним християнам Української Церкви, Апостольське Благословення.

Дано в Римі, при Соборі св. Петрі, дня 1 березня 1980, в другому році нашого Вселенського Архієрейства.

Іван Павло II Папа

AAS. 72 (1980), 674-675

СЛОВО ПАПИ НА ВІДКРИТТЯ СИНОДУ ЄПІСКОПІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ (24.III.1980)

З великою радістю, в цьому найвищому акті злуки з Христом, який у Євхаристії здійснює єдність в любові, у тій Святій Тайні, «якою єдність Церкви і означається, і здійснюється» (Декр. *Про Єдність*, 2), звертаю моє найщиріше привітання до всіх нас. Ви, разом з вашим шановним братом, кард. Йосифом Сліпим, верховним архієпископом Львова, зійшлися з різних сторін світу, де в розсіянні перебувають ваші вірні, щоб відбувати ваш Синод.

Ваше первісне походження не може не навести мене на думку про особливу близькість вашого славного народу до мого рідного народу. Як же ж не скласти вам признання за той факт, що разом з вашим народом ви вдостойлися «зазнати зневаг задля Ісусового імені» (Діян. 5,41), власне кажучи, за вірність Христові, Церкві, цьому Петровому престолові.

Саме до того Петрового престолу ви звернули вашого духа і серце, сповнене довір'я, коли вас покликано на цей ваш Синод, який я бажав з вами відбути. Можете бути певні, що смиренний наступник Петра при таких нагодах, як оця радісна братня зустріч, має одне лише бажання, а саме: бути, за словами Собору Ватиканського II, «повсякчасним видимим началом й основою єдності і Єпископів, і многоти віруючих» (*Світло Народів*, 23). Моє найсвятішче завдання відповідало тому, що *Світло Народів* приймає як завдання *Петрового Престолу*: «головує цілому зборові любові, зберігає законні різновидності й, водночас, чуває, щоб часткове не шкодило єдності, але радше щоб було на її послугах» (*Там саме*, 13).

Ота єдність, заповіт любові і найвище бажання в великій священничій молитві Христа (див. Ів. 17, 11. 21. 23), становить собою, безумовно, найглибше прагнення нашого духа, коли зупиняємось, щоб пригадатися над таїнством Церкви у світі. Йдеться про це прагнення: якщо відчувається глибокий біль з причини розподілу нетканної одежі Тіла Христового, то разом відбувається й невинна молитва, що лучиться із закликком Христа до єдності. І вона перетворюється в розумну й відважну діяльність, щоб, шануючи в усій повноті свободу вибору кожної людини, можна було знову встановити в Церкві «єдність духа у зв'язку миру», як годиться тим, кого покликано до тієї великої єдності надії, якою є Ісус Христос.

Це якраз ота єдність, відбивається у таїнстві того життя, для якого всі ми у Христі є «одним тілом й одним духом» в одній дійсності: «один Господь, одна віра, одне хрещення, один Бог і Отець усіх, що над усіма й через усіх і в усіх» (див. Еф. 4,3-6). Багатогранна різновидність, служіння, що висловлюється також у багатстві дарів, які направляються до «будування Христового тіла, аж поки ми не дійдемо до єдності в вірі» (*Там само*, 13).

Оте *дійство* є частиною нашого смиренного служіння. Ми всі, як Пастирі Божого стада, до того є любов'язані, щоб виконати все, що від нас залежить, аби тільки любов здійснила в Христі єдність Його Церкви. Це той великий ідеал, який повинен учинити нас певсипунними, уважними, похисловими, відважними, щоб дійсним стало те, до чого закликає найвищий Пастир, Ісус: «щоб усі були одно». Невже ж цей наш Євхристос, в основному, цього не наміряє?

Те «таїнство віри», яке ми відправляємо довкола цього престолу, на цілком особливий лад виявляє та здійснює ту єдність, яку ми, разом з Христом, вимолосмо і заради якої трудимось.

Безумовно, «св'ятою таїнною євхаристійного Хліба представляється і здійснюється єдність вірних, які в Христі становлять одне тіло» (*Світло Народи*, 3; див. 11). На оту чудову єдність не треба дивитися просто лише як на якийсь матеріальний зв'язок, що лучить вірних при єдиній трапезі, але як на глибоку єдність з Христом — «Нашою Пасхою» (1 Кор. 5,7). Ісус Христос, відкупитель людини є началом нової єдності всіх людей. «Тепер же в Христі Ісусі всі, що колись були дадекі, стали близькі кров'ю Христовою» (див. Еф. 2,13). Власне тому Євхаристія є найвищою мірою «спогадом» про Христа, вона ж бо таїнство тієї благодаті, яку запечатано в основному тоді, коли Христос на Хресті приніс в офіру примирення, уже підписане на таїнній Вечері.

Той, хто є «наш мир», коли на смерть «видавали» те «тіло», яке Він подав учням на Вечері, встановлювало ту єдність, до якої в Ньому є покликані всі люди. Так тої руйнується стіну тих поділів, які створив гріх, мезас ворожнеча, закріплюється мир і злагода, створюється «одну нову людину» (див. Еф. 2,14-16). Отут, в Євхаристії, живе таїнство принесеного в жертву тіла і крові, яку пролито для будування єдності. Тут впершується «новий і вічний союз», який оновлюється і закріплюється з Ним єдність. Тут ота єдність стає повсякчасним «переливанням» того життя, що здійснює найбільшій християнський ідеал — життя для Бога: «хто споживає мене, житиме мною» (Ів. 6,57).

А жити для Христа — це жити для Бога, це змагатися за славу Отця, це здійснювати з Отцем повсякчасну єдність молитви, яка йде за внутрішнім спонукуванням того Духа, що його підносить (див. Рим. 8,15:

Гал. 4,6): це те, що нашою поживою стає воля Отця в вірному виконанні того діла, що Він нам доручив (див. Ів. 4,34); це бути досконалим, як Отець наш є досконалий в даруванні милосердної та шляхетної любови усім братам (див. Мт. 5,43-48). Так ото життя Боже, задля Євхаристії й за посередництвом Євхаристії — «джерела й вершини всього християнського життя» (*Світло Народів*, 11) — осягає в людині повноту: повноту спілкування з Отцем в Дусі через Христа, священика і жертву, хліб життя; ту повноту, що виливається в даруванні любови: спільність благодаті, дійсність «лучности» між братами.

Справжня глибока єдність між людьми народжується у привілейований спосіб в Євхаристії. В ній наш Спаситель дає Церкві, своїй Обручній, спогад про свою смерть і воскресіння, оскільки *«всму тайну милосердя, так єдності, зв'язок любови»*, згідно з відомими словами св. Августина, які власне наводить *Світло Народів* (Ч. 47). В Євхаристії, в найбільш живому відчутті Христа, який «полюбив нас і видав себе за нас, як принос та жертву» (Еф. 5,2), ми навчасьмося «ходити в любові» (*там же*), або ще краще, стаємо в усю повноту здатними для того Христового життя, когорта стає нашим життям, щоб наслідувати Бога як «любі діти» (*там же*, 1). Якщо стаємо причасниками Євхаристії, «всі ми беремо участь в одному хлібі та п'ємо з одної чаші» (див. 1 Кор. 10,17), здійснюючи в Христі ту спільність, яка дозволяє нам бути «одним серцем й одною душею» (див. Ді. 4,32), і навіть бути готовими страждати й віддати життя за братів (див. Ів. 15,13).

Якже ми слухасмо історії вашої Церкви, тієї історії, яка для деякого з нас була живою дійсністю, то з упевненістю треба сказати, що та наснага віри, що стає любов'ю і самовідданістю братам аж до мучеництва, є тим переживанням, яке народжується з Євхаристії. В ній ваша Церква знайшла джерело героїства; задля неї ваша любов мала вислів в тому «ісповіданні», яке закріпило єдність душпастирів і вірних.

«Тому, що один хліб, — нас багато становить одне тіло, бо всі ми беремо участь в одному хлібі» (1 Кор. 10,17). Та подивугідна єдність здійснюється в особливо визначний спосіб на цій відправі, якою врочисто започатковується це засідання ласки і любови, яким є Синод вашої Церкви. Тут ви зібралися з Петром, «порушені спільністю братньої любови і дбайливістю про загальне посланництво, передане Апостолами» (*Христос Господь*, 36). Власне з отці Євхаристії, яку відправляємо, ми черпаємо того необхідного духа. Він, зв'язуючи нас у Христі з Богом в єдності Любови Святого Духа, одночасно розширює наше серце для глибокого відчуття і справжнього зацікавлення, для піклування, для самовідданості апостольської любови.

Те глибоке бажання, щоб цей Синод відбувся при *Петровому*

Престолі, не має на меті чогось іншого як те єдино, щоб у світі поставити «ту єдність, яку ми прийняли від Апостолів: колегіальну єдність». А «єдність ота зродилася, певною мірою, на трапезі Хліба Господнього, у Великий Четвер», як це я підкреслив у листі, написаному до всіх Єпископів у першу неділю Чотиродесятниці цього року про таїнство і почитання Євхаристії. Бо в горниці, на Господній трапезі, прийняли Апостоли те доручення, що служінням Євхаристії забезпечується «завершення» життя спільності з Богом із з братами, закріплюючи ту єдність, якою Церква живе і якої вона повинна бути знаком і святою тайною для світу. Бо ж якраз у тій горниці, власне на бенкеті євхаристійної вечері, Ісус молився за єдність «своїх», за тих Апостолів, яких ласкою і з яких доручення ми несемо тягар і почесь для спасіння всього світу.

Ці благодатні дні, що відбуваються разом із служінням Євхаристії, повинні, отже, переіменитися в особливе переживання єдності, згоди, співпраці. Завдяки Євхаристії «нас багато єтановить одне тіло», як це щайно було сказано словами св. Павла. Ми — Тіло Христове! Ми з'єднані з усією Церквою Господа Ісуса, наш зір звернений на Нього, нашого Голову, Вчителя і Спасителя. Наше серце б'ється разом з усіма нашими братами, особливо з братами нашої Церкви. В нашій глибокій єдності ми повинні дати те свідчення, яке побуджує світ до віри (див. Ів. 17,21). У що ж тоді вірувати? Вірувати, бо маємо віру в Христа, вірувати, бо нами оволоділа Його любов, вірувати, бо неситною є наша злука з Євангелієм, вірувати, бо ми, понад будь-яку людську дійсність, переконані в першості Бога і Його діяння, вірувати, бо ми на правду любимо Бога і, тому, любимо світ та всіх людей. Їм ми ладні з радістю дати наше служіння: готове, уважне, осучаснене, повне і, в разі потреби, аж до смерті, і то хресної смерті.

Ось що виронцує наш дух у стіку з Євхаристійним таїнством, прийнявши благодать на початку цього нашого Синоду. Зібравшись у цій Горниці, ми не почуваємось осторонь наших братів, задля котрих ми отут зібралися. Вони є з нами, зокрема на цій Євхаристійній відправі. Вони з нами і за нас моляться, з нами і для нас благають про повноту Святого Духа, з нами і для нас вимолюють єдність духа в зв'язку миру, який допомагає нам бачити потреба їхньої Церкви, найпекучіші потреби. Вона дає нам, водночас, силу й відвагу нести їм потрібну допомогу. Лиш отак цей Синод, притаманий вислів єдності Церкви, стає весною Святого Духа для нас і для дорогої Української Церкви, яка тут є присутня за вашим посередництвом. Отут, цієї години, у незвичайний спосіб є присутні: сторіччя історії боротьб і мучеників, заяви віри і євангельського запалу, ревність голошення Євангелія в злуці з Церквою і Петром. Нехай ота духовна присутність — правдива, глибока, жива

буде підтримкою для вашої праці, оновлюючи нас усіх в душі Апостолів для добра наших вірних.

Переживання в Горині не відтзеркадило б тієї години злиття благодаті Духа, якщо б у ній не було ласки і радості задля присутності Диви Марії. «З Марією, матір'ю Його» (Ді. 1, 14) читасмо про ту велику годину П'ятидесятниці. Саме ту годину бажасмо переживати й оновляти. Тому ми, з пребагатою марійською спадщиною вашої Церкви, лучимось з благодієнною Дивою. Нехай Вона, Мати любови і єдності, лено нас цов'яже, щоб ми як ота перша громада, що народилась у Горині, стали «одним серцем й одною душею». Нехай Вона «Мати єдності», в Якої лоні Син Божий з'єднався з людством, тайнствено започаткувавши подружню злуку Господа з усіма людьми — допоможе нам бути «одно» і стати орудником єдності між нашими братами та всіма людьми.

Оту ласку, як бажання з глибини серця, доручаю Непорочній Діві. А смирення Слугиня Господня «нехай перед Сином своїм заступається, щоб усі народи... зібравсь у мирі й згоді в одному Божому Народі, на славу Пресвятої і Нероздільної Тройці» (*Світло Народів*, 69). Це Вона «є прикладом... материнського почуття, котрим повинні керуватися всі, хто трудиться в апостольському посланництві Церкви для відродження людей» (*Світло Народів*, 65), тож усіх нас, одного по одному, разом з вашими Церквами й вірними, доручаю Їй, щоб ми, вдяляючись у Неї, і за Її допомогою, і завдяки цьому Синодові, стали справжніми апостолами нових часів.

Insegnamenti di Giovanni Paolo II, II, 1, 1980, pagg. 709-722

СЛОВО ПАПИ НА ВІДКРИТТІ НАРАД СИНОДУ ЄПИСКОПІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ (24.III.1980)

Достойний Отче Кардинале, Преподобні Брати!

Нашим листом «Вам добре відомо», з 1-го березня 1980-го року, скликав я вас сюди на Надзвичайний Синод і мило мені звернути братній привіт до Кардинала Йосифа Сліпого, Верховного Архиспископа Львівських Українців, і до Вас, Митрополитів, Епархів, Екзархів, Помічників і до Апостольського Візитатора. Та й спрямовую доброзичливу думку, злучену з молитвою, до Преосвящених Владик-Кир Маланчука, Кир Мартинця і Кир Габра, які через здоровельні причини не могли прийти до Риму.

У Сикстинській каплиці, нині вранці, звернувся я до Вас, як Пастир Вселенської Церкви, зі словами заохоти і підбадьорення у тій новій заповіді, що була дана нам Наслідникам Петра і апостолів: заповідь любови один до одного, як і наш Господь возлюбив нас. Заповідь, що згідно з нею, треба жити навколо Евхаристії в єдності серця і душі на кожному рівні нашого людського життя, християнського і церковного.

Вже на початку цієї урочистої сесії бажаю виявити Вам, Владикам і цілій Українській Католицькій Церкві, глибоку пошану, що її зберігаю для Вас, і запевнити, що слідкую за особливою увагою за вістями, які доходять до мене у зв'язку з положенням віруючих в Україні та в розсіянні. З живим подивом слідкую за Вашою минувшиною вже тисячорічною у вірі. І мав я нагоду зупинитись на цьому аргументі в листі, що його я звернув до Львівського Верховного Архиспископа саме рік тому. Хочу так само запевнити Вас, що Ваші журби є моїми, а Ваші пастирські запобігливості, як рівнож і Ваших співробітників: священиків, монахів, монахинь і мирян, душевно поділяю я сам і різні організми Святої Столиці.

Спонука ж є Вам відома: вказання на тих кандидатів, що були б дійсно достойні, і то згідно з вимогами канонів, для іменування такого кандидата, що міг би уміло допомагати тепер Верховному Архиспископові Львівському для Українців, возлюбленому нами Кардиналові Йосифові Сліпому та міг би відтак перейняти його владу.

Хотів я, щоб це все стало предметом діянь Синоду так з огляду на важливість події, як і на радість для Української Католицької Церкви. Саме через цю мою постанову у щасливій хвилині синодальної єдності, як вияві спільности довкола Христового Заступника. Щиро бо відчуваю разом з Вами потребу продовження високого уряду Львівського Верховного Архиспископа.

Цей Синод, що відбувається з мого скликання та під моїм головуванням, є Надзвичайним Синодом тому, що йдеться тут про те, щоб узяти до уваги іменування Коадьютора з правом наступства. Акт, що вимагає виконування папської влади, як теж скликання, що в цьому випадку є зобов'язуюче для українських Єпископів, які є поза межами території Львівського Верховного Архиспископства. А відбувається він тут, у Римі, в Столиці Папи, біля якого всі Єпископи й католицькі вірні є наче «в домі Отця», в Столиці Римської Церкви, з якою всі інші Церкви мають мати злуку, згідно зі словами св. Іринія: «З цією Церквою, задля вищого першинства, кожна Церква повинна бути в злуці» (*Проти сресей*, 3.3.2).

Я свідомий того, що дію як смиренний наступник Блаженного апостола Петра, згідно з Божественним наказом: «скріплай братів твоїх» (Лк. 22,32), радий отак спомагати Вас у Ваших турботах, охороняти Вас від стільки труднощів так зовнішніх, як і внутрішніх та дати Вам свідоцтво особливої любови. А в тім після цього Надзвичайного Синоду зможуть наступити й інші, як це мав я вже змогу з'ясувати Верховному Архиспископові: йдеться про Синоди, що їх він може скликати, коли знайде потреба, і, одержавши згоду Вселенського Архисрея.

Злука з Римом була упродовж віків, а тим більше сьогодні, основним елементом і видимим знаком віри Української Католицької Церкви. Єпископ Риму на своєму становищі «глави й основи єдності церковної спільноти» (*Світло Народів*, 23), має особливий обов'язок вдячності і дбайливості супроти своїх братів в Єпископаті, а між ними супроти Шановного Верховного Архиспископа Кардинала Сліпого та для цілої Української Католицької Церкви, так дуже випробуваної і такої дуже вірної.

Бажаю звернути одне слово особливого згляду до Вас, Владико, Кардинале. Хочу віддати Вам шану за стільки літ служіння і жертви в користь справи Христа і Його Євангелії. Хочу пригадати повагу й пошану виявлену моїми Попередниками до Вашої достойної Особи: Папи Пія XII, що іменував Вас Коадьютором з правом наступства на Архiepіскопський престіл Львова для Українців, Папи Івана XXIII, що виснавив для Вас свободу після довгого ув'язнення, Папи Павла VI, що зволив дати признание Вашим заслугам і терпінням, возвівши Вас до сану Верховного Архиспископа (1963 р.) та піднісши до кардинальської гідності (1964 р.).

Хочу подякувати Господеві разом із співбратами українцями, присутніми й відсутніми, та з цілою Католицькою Церквою за все, що вчинив у Вас. Молимо Його усилено, щоб наповнив Вас усіма благодатями, щоб могли Ви поступати в собиранні великої радості «на многії літа». Я скликав цей Синод як Пастир Вселенської Церкви, щоб

тати піднору Вашим силам і оновленій паспазі для релігійного життя Української Католицької Церкви.

Папа закликає Пастирів і вірних не гратити пації: «Боже Провидіння, що провадить народи і дбає в особливий спосіб про громаду віруючих, «Бог є вірний», каже св. Павло (1 Кор. 10, 13). Кари, пестачі, ворожнечі — це обставини випробування, але вони також є захоотою до ще більшої вірності: вірність власній католицькій вірі, прив'язання до рідного обряду, до давніх традицій. Одним словом, до власної духовної тотожності, що має в єдності з Паною і з усіма Єпископами Католицької Римської Церкви видиму ознаку власної спадщини віри і життя.

Папа бажав би, щоб ця тотожність не виглядала в очах братів Православної Церкви як побудник для антагонізму і нече б то якогось недооцінювання Східних Церков. А має надію, власне через екуменічний дух сучасності, що йде дорогою діалогу, взаємного порозуміння, вважаючи себе, як воно дійсно є, братами у спільній вірі у Христа Спасителя, членами Церков, що змагають до відновлення повного єднання, якого бажає Христос.

Оце надія, на яку папі любі сини українці повинні оживляти своє церковне життя з довір'ям, що одного дня їхня стійкість принесе плоди «на хвалу слави Христової благодаті» (Єф. 1, 6).

Преподобні Брати, перше ніж поступити вперед, хочемо благодати Боги Отця Всемогутнього, щоб цей Надзвичайний Синод приніс справді обильний плід в тисячорічній історії Української Католицької Церкви, такої багатой на релігійні традиції та плідній на стільки заслужених ісповідників і мучеників за віру, між якими найславнішою постаттю є св. Йосифат. Благасмо умильного Господа нашого Ісуса Христа, Главу Тайнственного Тіла, який призвав мене на службу любові і доручив мені завдання «скріпляти братів», щоб благословив цю подію, важливу й історичну для Української Католицької Церкви. Розкриймо себе без обмеження Духові Святому, щоб нас просвітив у наших рішеннях і постановках.

Призовімо вкінці заступництво Пребистої Диви Марії; Матері Божої. Завтра будемо святкувати Тайство Благовіщення, що є началом задуму спасіння. Візантійська Літургія підкреслює в особливий спосіб цю важливість у Божій постанові в той спосіб, що навіть Велика п'ятниця не є літургійним днем, коли лучається ті два свята разом, бож і страсть і смерть Христа не були б здійснені, якщоб Слово не стало тілом в дитині лоні Марії. Молимо отож Богородицю і Приснодіву Марію, Матір Церкви, щоб заступилась всеміло і виблагала у Пресвятої Трійці багаті милості і благодаті для нас і для Української Католицької Церкви на Батьківщині та по цілому світі розсіяній.

СЛОВО ПАПИ ДО УКРАЇНСЬКИХ ВЛАДИК ПРО ВИБІР КОАДЬЮТОРА

Преподобні Брати в Єпископстві!

Ось ми щасливо досягнули, при Господній допомозі, мету, що її поставили собі зі скликанням цього надзвичайного Синоду, а саме: іменування Архиспископа Коадьютора з правом наслідства для нашого Шановного Брата Кардинала Йосифа Сліпого, Львівського Верховного Архиспископа для Українців.

Бажаю виявити Вам передусім моє живе вдовolenня із-за цього змислу відповідальності, з яким виконали Ви ваше завдання.

Господь напевно винагородить Вам.

Дивлячись на Ваш Збір, прийшов мені на думку спонтанно вислів Псалміста: «О як добре і як любо, коли брати живуть укупі» (Пс. 132,1).

Після довгої застанови і призовання до Господа в молитві, прийшов я до заключення, щоб іменувати як Коадьютора з правом наслідства для Блаженнішого Кардинала Йосифа Сліпого — Преосвященнішого Кир Мирослава Івана Любачівського, Митрополита Філадельфійського для Українців. Він є першим між трьома представленими.

Для цього високого завдання, врешті, чинять його достойним його непересічна побожність, його пастирська ревність, його наукова підготовка і гарні прикмети лагідності і покорності, що окрасжують його владу. Йому належить моє довіря і мої побажання — дуже щирі й сердечні. Ваше Блаженство матимуть з нього гідного і здібного Коадьютора.

Тепер всі Ви, Преподобні Брати, вертайтеся до ваших пастирських завдань з радістю, що могли докласти у такий помітний спосіб для того заміру, що становить для вашої Церкви сильну охорону й особливу прикрасу. Ця щаслива синодальна хвилина має остатись як завітток єдності дії і спільності духа «в союзі миру» і так спрямовувати Вашу апостольську дію, у тісній злуці почувань і намірів з усіма вірними цієї вибраної частини Вселенської Церкви.

У спільній журбі вашого і мого серця за добро Української Церкви, поручаю вашій пастирській ревності «святую справу» священників покликань, з бажанням і молитвою, щоб кандидати, «у часті Господню покликані», зростали і формувались як надія Української Церкви.

Призиваючи заступництво Божої Матері, благасмо в Господа для всіх Вас, для священників, монахів і монахинь, і для всіх вірних Української Церкви радости пасхальної любові, повноти усього утішення.

СЛОВО ПАПИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ В КУРИТИБІ. БРАЗИЛІЯ (6. VII.1980)

А тепер звертаюся до вас, дорогі українці.

Дякую також і вам, що хотіли привітати в моїй особі Христового Намісника на землі.

Тут у Куритибі є осередок вашого церковного життя, бож тут є осідок вашої Діцезії яку створив дев'ять літ тому мій попередник славної пам'яті Павло VI.

Тут у Куритибі зачалося ваше релігійне життя, бож тут понад 80 літ тому перший український католицький священик відправив першу Службу Божу у вашому обряді для ваших предків на празник Святого Івана Хрестителя; і задля того є Йому призначений ваш Катедральний храм і ваша Діцезія.

Тепер на честь Предтечі Христового ви українці католики задумуєте збудувати тут у Куритибі новий катедральний храм. І саме нині радо благословлю паріжний камінь того нового храму. А разом з паріжним каменем з цілого серця благословлю вас усіх тут зібраних.

В першу чергу благословлю генеріційного ревного пастиря Єпископа Єфрема Кривого і його попередника Єпископа Йосифа Мартинія, людину чеснот і молитви.

Благословлю всіх священиків, так світських як і монахів, що працюють над освяченням ваших безсмертних душ. Благословлю всіх тих, що їх споминають у душпастирській праці, тобто: Сестер Служебниць, Сестер Василіянок, Сестер Катехиток Святої Анни, Сестер Святого Йосифа і Катехиток Серця Христового. Благословлю питомців малої і великої семінарії, надію вашої діцезії; як теж Василіянських схолястиків; благословлю хворих по ваших шпиталях; всіх, що прибиті горем на душі і тілі. Благословлю діточок по ваших сиротинах, благословлю всіх вас, старших і молодших; батьків і дітей; усіх, що тут присутні, та всіх українців по цілій Бразилії. Будьте вірні заповідям Божим; будьте чесні громадяни держави у якій живете. Шануйте свій обряд, любіть його, бо він береже вашу національну готожність.

Нехай має вас у своїй опіці милосердний Господь Бог за молитвами Пречистої Диви Марії та Святих Вашої Церкви.

Слава Ісусу Христу!

СЛОВО ПАПИ ДО СИНОДУ ЄПИСКОПІВ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ (1.XII.1980)

Ваша Еміненція Отче Кардинале!
Високопреосвященний Владико Коадьюторе,
Достойні Брати!

Як покірний наступник святого Апостола Петра і батько всіх католиків, вітаю Вас зібраних, згідно з моєю волею, тут у Римі, осередку католицького світу, з нагоди цього важливого Вашого Синоду. Благодать Святого Духа збрала Вас тут, близько гробів Святих Апостолів, та близько дорогого Нам і Вам гробу святого Йосафата, Архиепископа Полоцького, апостола єдності Церков. Ви прийшли сюди на празник цього Мученика за віру, в сімнадцяту річницю перенесення його нетлінних Мощів і покладення їх в Соборі святого Петра, під престолом святого Василя Великого, близько Мощів святого Григорія з Назіянзу та близько другого святого світила Сходу, святого Івана Золотоустого. Справді дивний є Бог у Святих своїх!

Саме тепер минає 400 літ від народження святого Йосафата, що прийшов на світ у 1580, в місті святого Володимира, Хрестителя Руси-України, на Волинській землі. Так свідчить про це біограф Святого, єпископ Яків Суша, а перед ним і по нім інші достовірні мужі. Яка то ласка для Вашої Церкви і Вашого народу, що місто Володимира, просвітителя Вашого народу, видало з себе такого славного Святого, саме у переважливий час для Вашої Церкви, маю на думці: віднови єдності цілої просторої Київської Митрополії з цим Апостольським Престолом, через відому унію в Бересті у 1596 році. Це велике діло Йосафат наче б опечатав своєю кров'ю і тому так твердо стоїть.

Для збереження цього преславного діла зібрались Ви, Достойні Брати, щоб спільно нарадитись над важливими пастирськими справами Вашої Церкви, так у Рідному Краю, як тут і в цілому світі. Ви застановлялись і спільно вказали Нам імена тих, яких Ви уважате за достойних єпископської гідності, а це передусім з огляду на осиротілі єпископські столиці у Філадельфії та Чикаго, в Америці, як і на єпископів-помічників для деяких Ваших Владик. Ви звернули Вашу увагу на особливий спосіб на недалекий уже великий Ваш Ювілей 1000-ліття Хрещення Руси-України, за славного Київського Князя Володимира Великого, якого Церква почитас свягим. Ви встановили нові напрямні для обнови Ваших єпархій і Ваших парохій, Ваших родин і цілої Вашої спільноти, а все це згідно з Вашою християнською традицією і не-

похитним навчанням Церкви та в світлі постанов недавнього Другого Ватиканського Собору.

Хочу запевнити Вас, Владики Української Церкви, що мої умильні благання заносу щоденно перед Божий престіл і молю Господа про благословення для Вас і для повірених Вам душ. Нехай Господь, що зачав у Вас це добре діло, діло поширення і закріплення Його царства на землі, подасть Вам свої найбагатші ласки.

Вірність Вашої Церкви цій святій Столиці засвідчували колись Ваші предки так на Соборі в Ліоні, як потім у Флоренції устами Вашого Митрополита, пізнішого Кардинала Ісидора. Вірність цю прирекли єпископи Іпатій Потій і Кирило Терлецький, іменем усієї тодішньої Вашої Ієрархії перед Папою Климентом VIII, а що важніше — за цю вірність немало з Ваших братів і сестер віддали своє життя.

Звертаюся в особливий спосіб до Вас, Владико Кардинале, що несете дбайливу журбу за долю української Церкви на Батьківщині і в розсіянні. Нехай Господь відплатить Вам і благословить Вас, та Вас усіх, ревні та дорогі Владики. Будьте отождася з благословенні в цей час Вашого Синоду і назавжди. Благословляю з цілого серця Вас тут зібраних, а з Вами усіх Священиків, Монахів і Монахинь, усіх Віруючих, зосібна ж вашу молодь і тих, що нині ще терплять імені Ісусового ради. Висловлюю сердечні побажання на підготову святкування 1000-ліття Вашого Християнства, а на завдаток найбагатшого Божого благословення уділяю Вам з цілого серця моє Апостольське благословення.

Слава Ісусу Христу!

Insegnamenti di Giovanni Paolo II: III, 2, 1980, pagg. 1478-1479

СЛОВО ПАПИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ В РИМІ (І.ХІІ.1980)

Дорогі Брати і Сестри Українці!

Вітаю Вас усіх тут зібраних милим Нам і Вам привітом: Слава Ісусу Христу! Радію цілим серцем, що можу бачити Вас і промовляти до Вас та й поблагословити Вас зблизька. Ви бо для мене не звичайні тільки прочани і гості, але рівночасно і мої домашні, по тій причині, що маєте щастя жити в Римі, столиці Наступника святого Апостола Петра.

Ви прийшли нині до мене з тої особливої нагоди, що нею є Синод Ваших Владик, скликаний за моєю волею і бажанням. А Синод українських Єпископів, спомоганий Вашими святими молитвами, сповняє тут велике завдання на добро Церкви і безсмертних душ, а передусім на Божу славу і поширення і закріплення Христового царства у Вашому,любому моєму серцю. Народі.

Великою для мене потіхою є те, що Ваша Громада в Римі є велика своїм числом і цінна своєю якістю. Вона складається в основному з численних кандидатів до духовного стану, тобто семінаристів, а також із священників, монахів і монахинь, світських студентів і з інших добрих Українців, що живуть в тіні святого Петра. На особливу увагу заслуговує достойна Особа заслуженого для Церкви Кардинала Йосифа Сліпого та його Кoadьютора Владика Мирослава Любачівського, як і тих представників Вашої Церкви, що у нашій Римській Курії сповняють важливі послуги так для мене, Христового Намісника на землі, як і для цієї Святої Столиці.

З цілого серця благословляю Вас усіх тут присутніх і тих, що милі і дорогі Вашому серцю, Ваших Родичів і друзів, а з Вами благословлю увесь український Народ, так у Рідному Краю, як і тут в розсіянні. На завдаток найбагатших ласк з неба уділяю усім Вам моє Апостольське благословення.

СЛОВО ПАПИ В КОЛЕГІЇ СВ. ЙОСАФАТА (16.І.1983)

Владико Кардинале, всесесніні Брати у Священстві,
Найдорожчі Семінаристи!

Я радо прийняв запрошення тільки що стало воно можливим —
щоби з вами відсвяткувати щасливий Ювілей цієї Папської Української
Колегії Святого Йосафата.

Із щирою присминістю вітаю Його Еміненцію Кардинала Рубіна,
Префекта Священної Конгрегації Східних Церков, і Його
Пресвященство Мирослава Марусина, Секретаря цієї ж Священної
Конгрегації, від якої залежить ця Колегія; також Всесеснішого Отця
Ісидора Патриля, Протоархимандрита Василянського Чину Святого
Йосафата, того Чину, якому доручено керівництво Колегії. Вітаю
Високопреподобного Отця Ректора і дякую йому за ввічливі слова, які
він звернув до мене і, разом з ним, вітаю теж усіх, які тут зібралися, щоб
відзначити таку щасливу подію. Окреме привітання звертаю до Сестер
Службниць Непорочної Діви Марії, які з самих же початків
по-материнському віддаються своїй непомітній, але цінній праці в цьому
заведенні.

Величавий будинок цієї вашої Колегії нагадує незвичайну щедрість
Папи Пія XI, який, схваливши цю дбайливість Святої Столиці про
Українську Церкву, бажав, щоби спорудити цей новий будинок, в якому
гідне пристановище мали б та Семінарія, яку Папа Лев XIII оснував під
кінець минулого сторіччя.

Ця Колегія є дійсно гарна своїм чарівним положенням і панорамою,
на якій вона височить. Але вона є ще кращою тому, що в ній проквітає
для Христа надія Української Церкви. А тією надією є ви, дорогі
семінаристи, що зростаєте у цім священнім гуртожитку, виховуючись у
знанні й побожності, з огляду на ті ващі майбутні завдання, які вам
доручиться на служіння стадої Христовому в дорогім Українським
Народі. Під час цих моїх відвідин сердечно бажаю заохотити вас, щоб ви
добували всіх зусиль та приготувлялися до вашого майбутнього
служіння, намагаючись набути міцну духовність і тривке інтелектуальне
виховання.

Папа Пій XI, на авдієнції 13 листопада 1932 року, звернув до Ієрархії
й Української Семінарії слова заохоти, які я нині з присминістю нагадую:
«Не можна забувати про потребу знання — казав він — але, насамперед,
потрібно змагатися за набування побожності». Йдучи ж за св. Павлом,

він ще додав: «Знання без святости — це сушта, це блискуча порожнеча, це холодний інтелектуалізм».¹

2. Моя думка звертається зосібна до вас, студенти теології. Теологія — це повсякчасний діалог між наукою і вірою, але такий діалог є будуючий лише за умовою, що віру буде сповняти любов.

В одному документі, публікованому кілька років тому Священною Конгрегацією Католицького Виховання, щодо цього дається ось яке завваження: «Тому, що предметом теології є правди, які є засадами життєвого й особистого зобов'язання чи то для кожного віруючого, а чи й для спільноти, якої він є складовою частиною, то має вона духовну величину. Тим то й теолог у своїх дослідях і студіях не йде по лінії чистого інтелектуалізму, але підкоряється вимогам віри, дедалі більше здійснюючи свою життєву злуку з Богом, щоб Його вносити у життя Церкви».²

До цього начебто відкликається св. Йосафат, під якого іменем і в якого опіку віддано цю Колегію. Бо св. Йосафат, згідно з василіянською традицією, представляється як зразок знання і святости. Власне його життєвим зобов'язанням було особисте освячення аж до геройського свідчення мучеництва, яке в ньому стало печаттю бажання і змагань за Єдність Церкви. І це підкреслила візантійсько-слов'янська літургія, представляючи св. Йосафата як промінний світильник: «Як світильник за життя розблис і як добрий пастир пролив свою кров за своїх овець».

Собор Ватиканський II, як відомо, відкрив нові можливості на шляху досконалої Єдності Церкви, здійснивши надійне наближення між тими, що вірують у Христа і поділяють дар того самого хрещення, завдяки якому ми є учасниками єдиного Отця небесного.

Ви ж, наскільки члени Української Католицької Церкви, живо відчуваєте і собою представляєте прагнення Господа, «щоб усі були одно»,³ і бажанням вашого юного серця пришвидшує момент такої вельми побажаної Єдності. Витривайте на цім благословеннім шляху та приготовляйтеся, щоб завтра, за прикладом св. Йосафата, стати невідомими подвижниками цієї Святої Справи.

Бажаємо вам теж нагадати, що вашим життям, молитвами і вашими студіями можете спричинитися до наближення до тієї мети за посередництвом того, що звичайно називається «духовний екуменізм».⁴

Вже недалеко «Тиждень Молін за Єдність». Нехай він стане вам привілейованою нагодою для особистого зросту в любові та більш

Див. 1 Кор. 1,2: 13,2.

Рим 1976, р. 11.

Ів. 17,21.

Unitatis Redintegratio, 7.

наснаженої молитви, в духовній співзвучності з усіма тими, що тими днями возноситимуть особливі благання до єдиного Господа Церкви. Цим ви вельми спричинитеся до шукання і виблагання повної церковної злуки.

3. Не можу закінчити цього короткого слова, щоб моїх лумок і почуттів не звернути до всіх українських церковних Громад: і до тих на еміграції, що в різних країнах витривало стоять при своїй активній вірі, і до тих, які на батьківській землі живими втримують традиції славного минулого. Усім я даю запевнення мого невинного і дбайливого піклування. Нехай за всіх підноситься до Бога моя молитва щоб усі вони, за прикладом св. Йосафата, дедалі більше відчували тісню злуку з осередком католицької єдності.

З цими думками, складаючи Господеві подяку за ті добродійства, якими Він з такою щедрістю обдарував цю дорогу Колегію з самих же початків, висловлюю побажання, щоб вона і надалі виховувала майбутніх священиків для Української Церкви, впоюючи в них оцей натхненний ідеал св. Павла: «Божий чоловік досконалий, до всякого доброго діла готовий».⁵

Ці побажання довіряю заступництву Приснодіви Богородиці, вділяючи з усього серця всім моє апостольське благословення.

Insegnamenti di Giovanni Paolo II: V. 1. 1983, pagg. 137-1427

⁵ 2 Тим. 3,17.

СЛОВО ДО СИНОДУ ЄПІСКОПІВ (12.II.1983)

Владико Кардинале, Достойні Брати!

1. З усього серця вітаю вас, дорогі Брати, що зібрались на вашому єпископському Синоді отут, побіч гробу св. Апостола Петра і в домі Найвищого Пастиря Риму. Оце вже третій раз ви тут зібрались, щоб, за моїм благословенням, разом обговорити найважливіші справи Української Католицької Церкви, якої ви є Пастирями, яких Дух Святий настановив, щоб вести цю вибрану частку Христового стада. Ви як, слід, усвідомляєте той факт, що в вашій журбі й дбанні за добро Христового стада, яке доручено вашому душпастирському піклуванню, авторитетно може вам допомогти лише той, до кого відносяться Ісусові слова: «Утверджуй своїх братів».¹ До цього осередку християнства ви прибули з трьох континентів, де вже віддавна поселився і живе в діаспорі український народ Божий. Там він розвинув своє власне церковне й суспільне життя, побудувавши численні Божі храми, школи, будинки культури й добродійні харитативні заведення. Одним словом, на далекій еміграції він, як те гірчичне зерно, розрісся в євангельське дерево для добра і для спасіння віруючого люду.

Цілком особливе привітання звертаю до нашого достойного брата Кардинала Йосифа Сліпого, який, саме двадцять років тому, прибув до вічного Міста як правдивий ісповідник святої віри. Тоді прийняв його у свої обійми мій Попередник, святої пам'яті Папа Іван XXIII. Він словами взятими з книжки «Наслідкування Христа», благословив той момент, «в якому Ісус кликав від сліз до духовної радості».

2. Вашим прибуттям до Риму й вашим Синодом, який відбувається так близько особи, наступника св. Апостола Петра й Намісника Ісуса Христа на землі, ви на цілком особливий лад засвідчуєте ту колегіальну єдність, що виявляється і у взаєминах окремих Єпископів з помісними Церквами, і з Вселенською Церквою, де Римський Архисерей є повсякчасним і видимим началом й основою єдності чи то Єпископів, а чи й громади віруючих.² Власне оту велику потребу зв'язку миру, любові єдності завжди як слід розуміли Єпископи Української Церкви.

¹ Лук 22,32.

² Див. *Lumen Gentium*, 23.

Під цим оглядом вони багаторазово протягом історії давали особливе свідчення уже з самого початку запровадження християнства в Русі-Україні. На Ліонському Соборі не бракувало представника і з тих околиць,

по-слідовно ж і того великого вкладу в змагання за єдність Церков, який дав Київський Митрополит Ісидор на Соборі в Феррарі й Флоренції. Цей святий почин щасливо завершили ваші Єпископи отут, в Римі 1595 року, й негайно після цього, тобто рік пізніше, на Соборі в Бересті. За цю велику справу боролися невпинно ваші Ієрархи протягом сторіч і немало було тих, що за неї віддали своє життя. Святий Йосафат, Полоцький Архiepіскоп, мученик й апостол єдності Церков, як промінний світильник ясніє всім аж по наші дні.

3. Також і те всім добре відоме, з якою любов'ю Українська Церква, уже тисячу років своєї історії, служить літургичні відправи, зосібна ж оту євхаристію, з величавістю візантійського обряду — як джерело життя Церкви і як завдаток майбутньої прослави, завдяки якій вірні, з'єднані довкола Єпископа — за словами Апостола — стають «учасниками Божої природи».³ А й те також відоме, якими чудовими піснями вони вшановують Пресвяту Богородицю, звеличуючи водночас Отців Вселенської Церкви.

А теперішнім вашим завданням, Достойні Брати, є далі з наполегливістю трудитися над великою справою Єдності такою мірою, щоб могли справдитися слова і бажання нашого Господа Ісуса Христа, щоб було одне стадо під одним Пастирем. Нехай у цьому допоможе зосібна надзвичайний Святий Рік, який я проголосив, щоб відзначити річницю страждань і смерті нашого Господа Ісуса Христа. Він уже заповіджений і я готуюсь його відкрити. І це нехай послужить також для кращого приготування Тисячоліття Хрещення Русі-України, яке ви за п'ять років будете врочисто відзначати.

4. Знаю, Достойні Брати, що предметом ваших синодальних нарад були труднощі душпастирського порядку й журба за долю вашої громади, за сьогочасне й вічне добро душ, повірених вашому піклуванню, за допомогу страждаючим і потребуєчим, за зріст духовних покликань і за оновлення християнського життя серед народу. У виконванні ваших єпископських обов'язків ви є розподільниками святих Божих тайн, як завідателі всього літургійного життя. Вашим завданням є розвивати святість духовенства, чернецтва і мирянства, згідно з покликанням їхнього стану. Вашій дбайливості я доручаю зокрема дбання про священіч і чернечі покликання, і приготування вірних до

³ 2 Петр. 1,4.

великих завдань апостольства мирян. Все це вимагає повного з'єднання усіх ваших сил і вашого порозуміння для більшого добра всіх ваших громад, а отже й усього вашого народу.

Ця засада є діючою від перших сторіч Церкви, тож і нині, більш як будь-коли, вона є дійсною: щоб Єпископи, з'єднані любов'ю, діяли і все чинили в однозгідності на будування Таїнственного Тіла Христового, на прославлення Бога і на добро душ.

5. Ясно, що висновки і праці Синоду Українських Єпископів залишилися б безплідними, якщо б їх не переведено в практичне життя. Тому необхідно є тісна співпраця з Пастирями чи то збоку священників та ченців, а чи збоку всього Божого народу, тобто всіх вірних. Тому я палко їх завзиваю, щоб вони, через вас, слухали голосу Христового та доброхітно й великодушно відгукалися на заклик Церкви в наші часи. А ці часи не є легкі ані для вас, ані для вашої Церкви, зосібна ж у Батьківщині. Бо й сам Спаситель попереджав, кажучи своїм Апостолам: «Слуга не більший від пана свого. Переслідували мене — переслідуватимуть і вас».⁴ Але та журба й терпіння переміняться в радість, як у своїх блаженствах запевняє нас Христос: «Блаженні ви, коли вас будуть зневажати, гонити та виговорювати всяке лихо на вас, обмовляючи мене ради. Радійте й веселіться, бо нагорода ваша велика на небі».⁵ З моєї душі самочинно добувається візвання до Святого Духа, щотут, на Синоді, розпочав у вас добре діло, щоб Він допровадив його до повного завершення. Нехай покров Пресвятої Богородиці супроводить вас усі дні вашого життя.

На кінець, Достойні Брати, вимолюю в Бога для вас, для священників і вірних, доручених вашому душпастирському піклуванню, якнайщедріших Божих ласк та з усього серця бажаю вділити вам усім Апостольське Благословення.

Insegnamenti di Giovanni Paolo II: VI. 1. 1983, pagg. 397-403

⁴ Ін. 15,20.

⁵ Мат. 5,11-12.

ГОМІЛІЯ В СОБОРІ СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ У ВІННІПЕГУ (16.IX.1984)

Дорогі Браття і Сестри!

1. Яка то радість бути сьогодні з Вами у Митрополичому Соборі святих Володимира й Ольги у Вінніпезі. Вітаю Вас, Владико Архієпископе Германюк, всіх інших моїх Братів у єпископстві і Вас усіх зібраних в ім'я Господа нашого Ісуса Христа. З радістю завважую представників єпархій: Едмонтон, Торонто, Новий Вестмінстер і Саскатун. Через Вас я пересилаю моє сердечне привітання для всіх вірних української католицької Церкви візантійського обряду і для всього українського Народу в Канаді. Вітаю Вас як Ваш брат Слов'янин, що у великій мірі бере участь у Вашій духовості та спадкоємстві. Я особливо щасливий бути разом з Вами, коли то ми зближаємось до торжественного святкування Першого Тисячоріччя Християнства на Україні. Через Вас я обіймаю з любов'ю у Христі увесь Народ Вашої Батьківщини, разом з його історією, культурою та героїзмом, що ним він жив у сильній вірі. Слава Ісусу Христу!

Будучи з вами, не можу не згадати про великого мужа, ісповідника віри, Верховного архієпископа й кардинала Йосифа Сліпого, якого Господь покликав до вічності. Його смерть обгорнула нас усіх великою жалобою. Він був гідним наслідником праведного митрополита Андрія Шентицького. Однак, прийшли гіркі часи для української католицької Церкви. Перейшов він ще раз через хресне пережиття і терпіння, подібно як Христос на Голготі. Не міг кардинал Сліпий виконати свого уряду, але засудили його на 18 років заслання, терпіння. Він не заломився, але як герой достойно витримав. Коли вийшов на волю та жив у Римі, то не спочивав, але посьвяти працював для добра Церкви та свого народу. Верховний архієпископ відвідував українські католицькі громади по всьому світі, дбав про науку, заснував університет святого Климента, видавав документи та багато іншого.

В наших молитвах просім Господа, щоб Господь гідно його винагородив за його терпіння, вірність Богові й Церкві та всю його працю. Вічна йому пам'ять!

2. Як католики українського візантійського обряду. Ви стали спадкоємцями *великої духовної традиції*, що сягає тисяча років назад, до часів святої Ольги та її внука святого Володимира. Хто ж то міг був знати тоді, що та віра зростеться так тісно з Вашою культурою і таким великий вплив матиме вона у Вашій історії, як це й принесла ласка

Спасіння в житті Ваших предків? Так багато можна б сказати про цю історію, що нерідко була пов'язана з історією мого рідного народу, але час летить і я мушу обмежитись до згадки деяких тільки важливих хвилин з Вашого важкого, однак шляхетного минулого.

Події у кожному часі та місці збуваються за милостивим промислом Божим, бо Бог є Господь історії. А особливою дорогою *Боже Провидіння вело Ваш розрив у Канаді*. Вінніпезька Архієпархія, що є власне третьою митрополитичною столицею в історії українського народу, була створена тут у тисяча дев'ясот п'ятдесят шостому році, тобто сорок і чотири роки після того, як був тут посланий перший Єпископ. Ця церковна область, подібно як євангельське зерно гірчиці, скоро розрослась та процвіла. Коли перші українські поселенці прийшли до цього краю, то принесли вони з собою *сильну католицьку віру і міцне прив'язання до власної релігійної та культурної традиції*. Вони в першу чергу побудували власні церкви та школи, бажаючи зберегти своє прецінне спадкоємство і віддати його власним дітям. Вони запустили глибокі коріння в канадську землю і скоро стали плідними та відданими її громадянами.

В тому самому часі немало благородних людей щедро спомагали нових поселенців. Як тільки стало можливим, Митрополит Львівський, слуга Божий Андрей Шептицький, вислав ревних священиків на служіння братам. Він сам відбув пастирські відвідини тисяча дев'ясот десятого року і приготував дорогу для іменування єпископа Будки, першого між багатьма ревними Вашими єпископами в цій країні. Воно важке, також, згадати про ті допомоги, що їх дали єпископи і священики латинського обряду, а з них деякі присвятили стільки ж само уваги і помочі для Українців, як це чинили і для вірних власного обряду. Нинішня присутність латинських Єпископів є знаком продовження співзвучності та співпраці. «Глядіть, як добре і як люблю, коли брати живуть укупі».¹

Ваші священики візантійського обряду, разом з Вашими монахами та монахинями, багато причинились до Вашого влаштування і зросту в цій країні. Релігійні згромадження як Василіяни, Редemptористи, Студити, Сестри Служебниці Небронно Зачатої Діви Марії і Сестри Святого Йосифа посвятились праці в парафіях, лікарнях, школах та в інших установах. Все це причинилось для доброго збереження та скріплення родинного життя, опіки над хворими та потребуючими, як вклад на добро спільноти.

3. Наша зустріч нині, що то має місце, так сказати б, на порозі торжественного святкування Тисячоріччя Християнства в Києві і по всій Україні, несе наші думки і наші серця ген назад по через століття *Вашої*

¹ Ис. 133.

славної історії віри. Ми відчуваємо глибоку вдячність супроти Бога, в першій мірі тому, що дав Вам ласку вірності для католицької Церкви і віддання Наступникам святого Петра, як це було дано Вашим предкам. Як Архиспископ Кракова я пізнав і оцінив це пребагате спадкоємство українського Народу, як воно особливо унагляднене на Мучениках Холму і Підляшшя, що пішли слідом і за прикладом святого Йосафата, великого апостола Єдності, і як це видно у пастирській ревності так багатьох Ваших Єпископів аж по наші дні.

Ті великі мужі та жінки української історії заохочують і Вас сьогодні жити у Вашій католицькій вірі з таким же, як вони, завзяттям і ревністю. Вони подають вам натхіння працювати і молитись без перестанку за єдність усіх християн. В багатьох та різних екуменічних змаганнях Церкви вірні візантійського обряду, як Ви власне, мають відіграти особливе завдання у відношенні до Східних Християн що, не є в повній єдності з Петровою Столицею.

Ви знаходитеся в упривілейованім положенні сповнити це бажання Другого Ватиканського Собору, як воно є висловлене в Декреті про Екуменізм, а саме: «Нехай це усі пам'ятають, що знати, шанувати, зберігати та плекати цю таку багату обрядову та духовну спадщину Східних Церков, є дуже важливе для вірного зберігання повноти християнської традиції та для досягнення поєднання між східними та західними християнами».² Ваша українська спадщина і Ваша візантійська духовність, богослов'я і літургія добре приготують Вас до цього важливого обов'язку у намаганні до примирення і до повної єдності. Нехай же серця всіх єпископів, священників, монахів та мирян будуть сповнені палким бажанням, щоб сповнилися гарячі слова Христової молитви: «Щоб усі були одно, як Ти, Отче, в мені, а я в Тобі, щоб і вони були в нас об'єднані; щоб світ вірував, що Ти мене послав».³

Але те бажання єдності може бути здійснене тільки тоді, коли воно буде йти рука в руку із щирою братньою любов'ю супроти всіх, подібною до Христової любові, що не знає границі ані винятків. Така християнська любов отворить наші серця на світло Божої істини. Це допоможе вияснити ті різниці, які ще ділять християн, зміцнити будуючий діалог та взаємне розуміння і в той спосіб пособляти спасінню душ та єдності всіх у Христі. А треба пам'ятати, що цю християнську любов оживляє молитва і покаєння.

4. Дорогі Браття і Сестри: добре є бути нині з Вами. Я радію, коли бачу Ваших дітей одягнених у Ваш красивий народний стрій і спостерігаю, що Ваша молодь зростає у повній свідомості свого народного

² *Unitatis Redintegratio*, 15.

³ *Ibid.* 17, 21.

походження та релігійного кореня. Я лучуся з Вами в подяці Богові за так багато установ і передань, які спомагали і затіснявали зв'язки у Ваших родинах, що й стали в основу для Церкви та спільноти. *Зберігайте* завжди з питомою гордістю *ту спадщину віри і культури*, яка Вам належить, ставлю це намірення разом з вами, до Непорочної Діви Марії, Цариці України, благаючи її охоронювати Вас своєю материнською любов'ю і довести Вас все ближче до її божественного Сина, Ісуса Христа Спасителя світу. Любі приятелі: скажу словами Апостола Петра: «Мир вам усім, що в Христі».⁴

Insegnamenti di Giovanni Paolo II: VII, 2, 1984, pagg. 564-568

⁴ 1 Петр. 5,14.

ГОМІЛІЯ ПАПИ ІВАНА ПАВЛА II Сорокового дня
ПО СМЕРТІ СВ. П. БЛАЖЕННІШОГО ПАТРІЯРХА ЙОСИФА
(17.X.1984)

«Прийдіте до мене всі втомлені й обтяжені, і я облегу вас».

1. Дорогі браття і сестри! Ми зібралися тут, щоб цю жертву святої Літургії принести за упокій душі Кардинала Йосифа Сліпого, сорокового дня по його смерті, згідно з літургичною традицією Східної Церкви.

Слова Христові, які ми навели з Матеевої Євангелії, це, сказати б, синтез довгого і повного страждань життєвого шляху дорогого Верховного Архиспископа.

Знаємо бо, скільки довелося йому зазнати труднощів і переслідувань. Але знаємо також і те, що ніколи не бракувало йому Христової потіхи. Протягом довгих негод каторжника, згодом і вигнання, постійною потіхою і піддержкою були для нього слова Божественного Учителя: «Прийдіть до мене всі втомлені й обтяжені!» Кардинал Сліпий завжди і сдино знаходив у Христі покріплення, щоб стати людиною непереможної віри, пастирем безстрашним, свідком героїської вірності, визначною особистістю в Церкві.

Сьогодні ми поминаємо його з особливими почуваннями і молимося за нього. Пам'ять про нього залишиться нестертою в анналах загальної та релігійної історії. Ми ніколи не зможемо забути його постаті — аскета та ієрарха, суворого і величного; ніколи не зможемо забути тих повчань, які він дав усім своїм життям.

2. Народився 17-го лютого 1892-го року в селі Заздрість, у Львівському архиспископстві, у глибоковіруючій католицькій сім'ї. Священниче рукоположення прийняв Кардинал Сліпий у 1917-му році. Ступінь доктора богослов'я отримав він в Інсбруці, тоді прибув до Риму, щоб доповнити своє знання в університетах Анджелікум на Грегоріанум. В 1922-му р. повернувся до Львова і став професором богослов'я в духовній семінарії. Він заснував і редагував тримісячник «Богословія», став ректором семінарії, а в 1928-му році назначено його першим ректором Богословської Академії і головою місцевого Наукового Богословського Товариства. Одночасно він теж віддавався душпастирській праці. Брав участь в різних унійних з'їздах. Написав багато праць на теологічні, філософські, літературні, історичні теми; також писав про мистецтво і церковне право. Дня 25-го листопада 1939-го року був вибраний Єпископом з титулом Серійської Церкви і призначений коадьютором з правом наступника для

Митрополита Шептицького. З його рук він прийняв єпископську хіротонію і став його наступником в кермі Архиспископства. 1-го листопада 1944-го року, приймаючи також титул Галицького й Каменецького Митрополита.

Під час другої світової війни довелося йому зазнати прикрого надзору з боку окупаційних військ, бо з любов'ю і силою духа він захищав доручене йому стадо.

На жаль, у 1945-му році закінчився перший період життя Кардинала Сліпого, що, напевно, був найкращим і давав повне задоволення, не зважаючи на болючі воєнні події, і почався період релігійного переслідування і засудів. Бо 11-го квітня 1945-го року його, разом з чотирьома іншими Єпископами, арештували і засудили на 8 років в'язниці й каторжних робіт. Так ото розпочався для нього болючий шлях по через дуже жорстокі табори примусової праці, разом з іншими звичайними в'язнями, які зазнавали гонінь. Після вісьмох років йому знову присуджено заслання на Сибір. Цей засуд поновлено в 1957-му, згодом же і в 1962-му році. Прикро згадувати ту довгу Голготу, яку безвинний Архиспископ Митрополит, особистість великих вартостей і відповідальності, мусів терпіти з причини своєї християнської віри! Але правди не можна скривати: вона засвідчує про непохитну віру Кардинала Сліпого й остаточну й певну перемогу любови. Знаємо, що під час тих років ув'язнення і каторги йому часто вдавалося тайкома служити Євхаристію, знаходячи в Христі силу і радість, щоб з Ним і для Нього страждати для захисту і збереження віри в своєму народі.

Врешті, 1963-го року, надійшов для Архиспископа Сліпого несподіваний день визволення. Іванові XXIII-му, як відомо, вдалося одержати для нього звільнення. Дня 9-го лютого 1963-го р. Архиспископ Йосиф Сліпий прибув до Риму, де прийнято його з великою любов'ю. Під час першої зворушливої зустрічі, мій попередник Іван XXIII, цитуючи слова «Наслідкування Христа», сказав: «Щаслива та година, коли Ісус кличе від сліз до духовної радості!» (кн. II, гл. VIII).

Так ото розпочався третій період життя Львівського Архиспископа: далеко від своєї Батьківщини і своєї єпархії, але завжди сповнений ревності для Церкви і для своїх співбратів, розсіяних по світі. Дня 23-го грудня того ж року, Папа Павло VI номінував його Верховним Архиспископом — титул, що надавав йому права та привілеї подібні як у Патріархів (див. *Декрет про Східні Церкви*, 10). Крім того назначив його членом Священної Конгрегації для Східних Церков і на Консисторії 22-го лютого 1965-го р. надав йому гідність члена Кардинальської Колегії.

В цьому останньому проміжку свого життя Кардинал Сліпий зберіг свій душпастирський запал і динамізм: брав активну участь в Соборі Ватиканському II-му; відвідав різні громади українців католиків, розсіяних

в Європі, у Злучених Стейтах Америки, в Канаді й Австралії. Він дбав про богословські науки, заснувавши Осередок Вищих Студій св. Климента, щоб живою і чинною втримувати славну релігійну й культурну традицію свого народу. В березні 1980-го року він брав участь у Синоді українських католицьких єпископів.

Пом'янувши так покійного Кардинала Сліного, треба було, принаймні стислими словами, накреслити його етапи його життя, хоча драматичність його туземного життя, повна ізворушливих подій, скривається у Божій таємниці. У Вінніпезі, в Катедральному храмі св. Володимира і св. Ольги я сказав: «Він, утрудненому часі Української Католицької Церкви, зазнав багато терпінь і страждань, однак не заломився, але як герой достойно витримав».

3. З прикладу його життя виникає для нас повчання. Воно може послужити й нам, що ще верстаємо шлях життя, і також усій Церкві. А «Божє слово», що з такою вагомістю подається нам у нинішній святій Літургії, показує нам зміст і застосування.

Страждання мучеників, переслідуваних, вигнанців і безпритульних драматично ставить нам перед очі, що образ людської історії майже завжди глибоко схвилюваний і стурбований. Святий Павло твердить, що власне все створіння, склонне до падіння, стогне і страждає у страшних муках з надією, що звільниться з рабства тління й осягне славу дітей Божих. І зокрема ми, що прийняли первоплід Духа, терпимо в нашому серці, очікуючи об'явлення слави дітей Божих (див. Рим. 8.10-23). Ці слова допомагають нам зрозуміти дійсність того начального розламу, відлучення — тобто «первородний гріх» — що в двох перших розумних істотах спричинив розлад у людській природі до такої міри, що вже більш не буде можливо цілком викоринити зі світу кукіль зла й усю тернину болю.

Але в надії ми спаслися! Це ж бо сам Дух заступається за нас стогнами невимовними (див. Рим. 8.26-27), дозволяючи нам зрозуміти, що існує «спасенний задум провидіння»: Ісус Христос, Син Божий, який воплотився, щоб нас спасти. Він прийняв страждання і смерть на хресті, щоб на себе взяти наші провини і цим повернути людству надприродне життя. В осередку людської історії, що є «історією спасіння», на Голготі стремить Хрест і лунають Христові слова: «Переслідували мене — переслідуватимуть і вас» (Ів. 15.20). «Блаженні ви, коли вас будуть переслідувати мене ради!» (Мт. 5.11).

Ось суттєві правди, в які кріпко вірив Кардинал Сліний, переконаний у тому, що, як писав св. Павло, «страждання нинішнього часу негідні майбутньої слави, яка має нам явитися» (Рим. 8.18), в яких є і та основна благовість, яка нас закликає, щоб мати сильну віру в Христа: віру босяйну, але просту й довірливу. Це таїнство приймає вона як логічний наслідок

Божого об'явлення. Це відважна й динамічна віра, але вона також лагідна й погідна, бо каже Ісус: «ярмо моє любе й тягар мій легкий» (Мт. 11,30). Це та віра, що страждає і стогне, однак не заломлюється, бо має запевнення, що велика є нагорода в небі (див. Мт. 5,12).

Дорогі Браття і Сестри!

Принісши цю святую жертву за Кардинала Йосифа Сліпого, ми молимо Господа за нього, роздумуючи над його геройською вірою. Ми молимо Діву Марію за переслідуваних християн в сучасному суспільстві, за наших братів українців, що в своїй Батьківщині, і за тих, що розсіяні по світі, за все людство, щоб кожний, на шляху свого існування, міг почути ласкаві й утішні слова Христа Спасителя: «Прийдіть до мене всі втомлені й обтяжені, і я облегшу вас!»

*Insegnamenti di Giovanni Paolo II: VII, 2, 1984, pagg. 959-963
L'Osservatore Romano, n° 242 (37.734), 19.X.1984*

СЛОВО ПАПИ ІВАНА-ПАВЛА II ВИГОЛОШЕНЕ ДО УКРАЇНЦІВ (27 травня 1985)

Високодостойний Владико Кардинале,
Преподобні Брати в Єпископаті, Дорогі Українці!

Велика це радість для мене, що можу привітати Вас тут у Римі, при нагоді піднесення до кардинальської гідності Верховного Архиспископа Львівського, Кир Мирослава-Івана Любачівського. Для нього особисто є то вияв признання за його повну посвяту душпастирську працю. А для української Церкви є то наглядний знак подиву за її вірність Святій Столиці в Римі. Всім бо це добре відомо, що за приналежність до католицької Церкви, вже від довгих століть віруючі на Україні, зокрема їх пастирі, монахи і монахині несли і далі несуть важкий хрест терпіння і переслідування аж до крові.

Ця Апостольська Столиця і Римські Вселенські Архисреї від давніх часів огортали особливою любов'ю і печальністю так терплячу Церкву на Україні, як цілий український народ. А мені, як Вашому Братові з крові й кості, є особливо мило запевнити Вас про мою журбу і постійне старання про Вас усіх так у Рідному Вашому Краю, як і на поселеннях. Радію невимовно тим, що українська Церква і спільнота на поселеннях не тільки себе зберегла, але розвивається і процвітає.

Ви приготуйтеся вже від тепер до святкування Тисячоріччя хрещення Русі-України, щоб перед Богом і перед людьми засвідчити Вашу вірність Христові, вірність святій Церкві й цій Петровій Столиці. Нехай же Христове світло надалі просвічує Ваш шлях глибокої віри і зберігання Божих заповідей на наступне Тисячоліття нових і ще більших подвигів у єдності й любові.

На завдаток найбагатшого Божого благословення, уділяю Вам усім, Вашим Рідним та Дорогим і цілому українському Народові моє Апостольське благословення.

Слава Ісусу Христу!

ГРАМОТА НАЙМЕНУВАННЯ СОБОРУ СВЯТОЇ СОФІЇ
КАРДИНАЛЬСЬКОЮ ЦЕРКВОЮІВАН ПАВЛО, Єпископ
Слуга Слуг Божих
На пам'ять по всі часи

Оскільки не вистачає вже кардинальських пресвітерських Титулів у Місті, і оскільки треба створити нові з назначенням нових Кардиналів Святої Римської Церкви, вважалось нам, що можна до такої гідності піднести храм Святої Софії при вулиці Боच्ча, бо заслужено він світліє між іншими церквами Міста. Тому, йдучи слідами наших Попередників і послугуючись повнотою апостольської власті, підносимо храм СВЯТОЇ СОФІЇ при ВУЛИЦІ БОЧЧЕА до ступеня кардинальського пресвітерського Титулу, надаючи права і привілеї, які належать до такого роду священних святинь.

Доручаємо також, щоб це наше письмо було подане до відома клирові і вірним цього храму, і щоб для завершення справи документ був післаний до Конгрегації для Єпископів, належно підписаний і печаттю печатаний.

Бажаємо, щоб ця постанова стала сейчас повносьильною і залишилася такою в майбутності, не зважаючи на жодні противенства.

Дано в Римі, при Святому Петрі, третього дня місяця травня, року Божого тисяча дев'ясот вісімдесят п'ятого, нашого Понтифікату сьомого.

✠ Августин Кардинал Казаролі від Публічних Справ Церкви;
Вернардин Кардинал Гантін, Префект Конгрегації для Єпископів;
МАРКЕЛ РОССЕТТІ, Апостольський Протонотарій;
ЛАВР ГОВЕРНАТОРІ, Апостольський Протонотарій

**ГРАМОТА ПРИЗНАЧЕННЯ СОБОРУ
СВЯТОЇ СОФІЇ ЯК КАРДИНАЛЬСЬКОЇ ЦЕРКВИ
БЛАЖЕННІШОМУ МИРОСЛАВОВІ-ІВАНОВІ**

**ІВАН ПАВЛО II, Єпископ
Слуга Слуг Божих**

Достойному Братові нашому МИРОСЛАВОВІ-ІВАНОВІ Святої Римської Церкви Кардиналові ЛЮБАЧІВСЬКОМУ, Верховному Архієпископові Львівському для Українців — привіт і Апостольське Благословення!

Римські Архисреї мали звичай визначним у священних чинах Мужам, яких призначили до Колегії Отців Пурпуратів, надавати їм титульно храм, який у цім благословеннім Місті визначився чи то винятковою старинністю, чи подивугідними творами мистецтва, чи й врешті славними католицькими починами. Таким то титулом, бажаючи відзначити також і Тебе, Достойний Наш Брате, що Тебе у священній Консисторії цього ж дня відбутій, Апостольською нашою Властю проголосили Святої Римської Церкви Кардиналом-Пресвітером, надалемо і призначуємо Тобі храм СВЯТОЇ СОФІЇ при вулиці Боччеа.

Будеш мати, отже, всі привілеї і власті, нестимеш також обов'язки і відповідальності, властиві Кардиналам Твого чину, коли одержиш у посідання сам особисто чи через Тебе делеговану особу цю священну святиню, згідно з нормою загального права.

Улюбленим же синам храму Святої Софії при вулиці Боччеа, настоятелеві і клирові та всім іншим, до нього приналежних, побатьківськи поручасмо, щоб прийняли Тебе з радістю в душах, з гідною пошаною, зберігаючи її постійно.

А далі, Достойний Наш Брате, додаю з найбільшою радістю, Ти призначений до сенату католицької Церкви і будеш для нас помічню у провадженні найвищих справ, а Римському Престолові — честю і прикрасою; засиласмо до Бога усильні молитви, щоб обдарив Тебе.

Дано в Римі, при святому Петрі, двадцять п'ятого дня місяця травня, року Божого тисяча дев'ятсот вісімдесят п'ятого, нашого Понтифікату сьомого.

Іван Павло Папа II
МАРКЕЛЛ РОСЄТТИ
Апостольський Протонотарій

СЛОВО ДО ВЛАДИК СИНОДУ (5.X.1985)

Владико Кардинале. Достойні Брати!

І. З глибини мого серця вітаю Владика Кардинала Мирослава Івана Любачівського, Верховного Архиспископа Львівського Українців, та усіх Ієрархів Української Католицької Церкви, зібраних тут у Римі, при гробі святого верховного апостола Петра, на наради четвертого Єпископського Синоду.

Згідно з приписами Правильника Синоду. Ви прийшли сюди з мого благословення на спільні наради, що відносяться до важливих справ Української Католицької Церкви, яка ось уже близько чотириста років стоїть твердо в єдності з цією Апостольською Столицею.

З'єднання Вашої Церкви з Церквою вселенською, довкруги Петрового Наступника, є началом плідного розвитку виявленого упродовж її історії.

В унійному змаганні XVI сторіччя Ваша Церква відіграла велику роль. Це повинно стати причиною Вашої гордості і рівночасно спонукою до ще більшого закріплення зв'язків зі столицею Петра. Також нині Церква гаряче бажає єдності християн. Другий Ватиканський Собор, який бажаємо оживити через наступний надзвичайний Синод в обнови його духа і навчання, відкрив у поверненні повної єдності між усіма християнами одне з головних завдань Церкви; і послідовно вказав, напрямі до досягнення цієї мети.

Не забуваємо і то з правдивим болем, що Ваша Церква, яку Ви тут на Синоді представляєте, за приналежність до Католицької Церкви, в єдності з святим Петром, була і є покривджена і досвідчена.

Ці болючі досвіди завжди відчували мої Попередники на цій Апостольській Престолі й я їх глибоко відчуваю в моїм серці. Тому я часто повторяв моє бажання, щоб ця католицька спільнота могла втішатися релігійною свободою, на яку вона має право, як інші релігійні віровизнання. Так то і представники Святої Столиці домагались на різних зібраннях Конференції для Безпеки і Співпраці в Європі, що у Гельсінках, аби для неї було визнане цивільне право на існування.

Це також Ваш спільний біль, Брати в єпископстві, і мій біль, Вашого Брата, першого Папи з роду Слов'ян. Звідси бо випливає те особливе піклування за спасіння кожної душі так у батьківщині святого Володимира, як і поза нею — у діаспорі. Апостольська Столиця дала висказ тієї печальності, встановлюючи в обох Америках, Канаді, Австралії, Франції, Англії та Німеччині Єпархії й Екзархії, які Ви на оцім

Синоді представляєте. Створюючи історію майбутнього Української Церкви, не можна полишати на боці того коріння, з якого вона виросла, та достойних Ієрархів тієї Церкви.

Преподобні Брати!

«Конечним є повернутися до минулого, щоб у його світлі зрозуміти теперішню дійсність і передбачити майбутність. Бо справді, місія Церкви завжди з непохитною надією напрямлена і скерована у майбутнє».¹

Прийде день, цього надіємось і за це молимося, жертвуючи наш спільний біль, Ваш і мій. Надійде день, в якому повна єдність усіх синів святого Володимира, зможе побачити світло.

2. Як не згадати важливої події, що вирішила Вашу історію, як 1595 року українські Владики видали славу заяву про конечність привернення єдності Київської митрополії зі Святою Столицею в Римі!

Тоді то луцький єпископ, екзарх царгородського патріарха, Кирило Терлецький та володимирський єпископ Іпатій Потій, як представники решти єпископів могли вибратися в Рим. Принесли тоді зі собою документ з умовами, під якими українська Церква ладна була на єдність.

3. Наш попередник Климент VIII Апостольською Постановою «Великий Господь і хвален вельми» проголосив для радості всього світу вістку про цю втішну подію.

3 якою втіхою та з якою зичливістю прийняла Римська Церква український нарід, присталий до єдності стада, видно теж з Апостольського Послання «Благословен хай буде пастир» з 7 лютого 1596 року.

У тім Посланні Римський Архисрей, прославивши вдячним серцем діло, довершене з Божої милости, проголосив, що звичай української Церкви та її законні обряди належить без зміни заховувати. Накінець побратерськи взиває Ієрархію якнайскоріше зійтися на Синод цілої провінції та прийняти і затвердити там злуку українців з католицькою Церквою.

4. Цій то великій події завдячуємо нині існування і розвій Вашої Церкви та її спасенну діяльність не тільки на Україні, але й у багатьох краях світу. Власне Ви, Достойні Брати, зібрались і тим разом на те, щоб призадуматись над важливими справами загальноцерковного порядку.

5. Ваші пильні старання і наради мають цим разом особливу ціль, а саме гідне відсвяткування близького вже Тисячоліття християнства на Русі-Україні. За всього тільки три роки настане великий ювілей хрещення Вашого народу.

¹ IOANNIS PAULI PP. II, *Slavorum Apostoli*, 1.

Славний Ваш князь Володимир, — що його слушно почитають як творця і подвижника навернення Руси до християнської віри, — хоча взяв зі Сходу літургичні обряди і священні церемонії, то у свідомості свого становища не тільки стояв до кінця в єдності цілої католицької Церкви, але і дбав пильно за приязні взаємини між Апостольським Престолом і своєю державою.

З найдавнішою традицією української Церкви поступив Ісидор, митрополит київський, коли 1439 року на Соборі у Флоренції підписав декрет, що ним грецька Церква об'єдналась з латинською.

6. Але і в новіших часах не бракло нагоди, щоб єпископи, священники й їхні стада не показали мужности духа і постійности у захованні католицької віри, в обороні Церкви та її святої свободи.

З-поміж них мило тут згадати аскетичну постать у Бозі спочилого перед сорок роками митрополита Андрея Шептицького. Коли розпаліла перша європейська війна, прогнано його з його престолу і виселено на далекий європейський Схід. Там і пробув він якийсь час під сторожею і нічого більше не бажав, як засвідчити найглибшу свою побожність до Апостольської Столиші й з усією готовістю, як цього була б потреба, понести при Божій ласці навіть мучеництво за віру і за своє стадо, що для його спасіння вже довго присвячував свої сили і труди. Його слідами пішли перед сорока літами всі Владики Західної України з блаженної пам'яті Кардиналом Йосифом Сліпим во главі. Його світлу постать спогадуємо нині, в цю першу річницю його смерті з особливою пошаною та подивом.

7. Тим часом, Дорогі Брати, нехай кріпить Вас усіх у Вашій праці й Вашім змаганні висказ Апостола народів: «Вірне слово: коли ми з Христом вмерли, то з Ним оживемо. Коли терпимо, то царствувати будемо з Ним. Коли відречемося Його, то і Він відречеться нас. Коли не віримо, Він остає вірний, бо не може самого себе виректися».²

Цю нашу заохоту, Дорогі Брати, не можемо скріпити і закінчити відповіднішим способом, аніж упіменням того самого Апостола народів: «Чувайте, стійте у вірі, поступайте відважно і кріпіться».³ Засвідчуйте відважно Вашу віру перед усіма тими, що будь-яким способом намагаються її захитати, «стараючися заховати єдність духа у зв'язі мира. Одно тіло й один дух, як ви покликані до одної надії вашого призвання».⁴

Згадайте, Брати, що «для осягнення повної вселенськості кожний народ, кожна культура, повинна здійснити власне завдання в загальному

² Тим. 2.11-13.

³ Кор. 16.13.

⁴ Еф. 4.3-4.

пляні спасіння. Кожна, окрема традиція, кожна помісна Церква повинна бути завжди відкрита й уважна до інших Церков і традицій та одночасно, до вселенської і католицької спільности; якщо б вона замкнулась у собі, то би наражувалася на небезпеку зубожіння».⁵

А з повною надією на Вас, що мужньо і радо відповісте оцій Нашій заохоті при допоміж Божої ласки, бажаємо Вам і Вашій Церкві кращих і спокійніших часів від Отця милосердя і Бога всякого потішення.

Після вислову отих моїх думок і перш ніж закінчити, вважаю моїм обов'язком подякувати вам, моїм Братам в єпископстві, за Ваш вклад у цей четвертий Єпископський Синод Української Католицької Церкви.

І заразом з повноти серця уділяємо всім Вам та Вашим вірним, а зосібна священикам, монахам і монахиням, наше Апостольське Благословення.

Insegnamenti di Giovanni Paolo II: VIII. 2, 1985, pagg. 869-876

⁵ IOANNIS PAULI PP. II. *Slavorum Apostoli*, 27.

СЛОВО ПАПИ ДО УКРАЇНЦІВ НА ЗАГАЛЬНІЙ АВДІЄНЦІЇ
(16 лютого 1987)

Вітаю сердечно Достойного Владику Михаїла, Апостольського Екзарха Українців у Франції, Головного Секретаря для святкувань Тисячоліття Хрещення святого Володимира, Великого Князя Київського. Вітаю рівно ж тут присутніх Отців Духовних та всіх Братів і Сестер Українців, що прибули з Північної Америки, головню з Канади.

Мені мило було довідатись, що всі Ви є в поворотній дорозі зі Святої Землі, земної Батьківщини Господа нашого Ісуса Христа і Його Пресвятої Матері. Радію також з Ваших відвідин в Римі, де є гроби Святих Апостолів і Мучеників перших століть. Ви прийшли сюди, щоб висловити Вашу вірність до Святої Столиці і до Римських Архиєрєїв.

Умоляю, отже, в Предоброго Бога щедрого благословення для Вас усіх і з цілого серця уділяю Вам та Вашим Рідним і Дорогим моє Апостольське Благословення.

СЛОВА З ЕНЦИКЛІКИ «М. А СПАСИТЕЛЯ» (25.III.1987)

Ч. 33: Цього року відзначається XII сторіччя Вселенського Собору II Нікейського (787 р.), в часі якого по відомій контроверсії про почитання святих ікон проголошено, що згідно з наукою Святих Отців і вселенської традиції Церкви можна виставляти для почитання вірних враз з хресним знаменем також й ікони Богоматері, Ангелів і Святих — чи то в храмах, чи в помешканнях, чи при дорогах. Цей звичай зберігся вповні на Сході і теж на Заході. Марійські ікони мають почесне місце в храмах і помешканнях. Марія зображена, або як Божий Престіл, що дає людству Господа (Теотокос), або як путь, яка веде до Христа і Його нам вказує (Одигітрія), або як тая, що моляться з поставою за нас заступатися, як знак Божої Присутності на шляху мандрівки вірних аж до Господнього Дня (Деїзіс), або як Опікунка, що простягає свій омофор над народом (Покров), або як милосердна Діва повна-милости (Елеуса). Вона звичайно зображена зі своїм Сином — Дитиною Ісусом, якого держить на руках. Це відношення до Сина прославляє Матір. Деколи Вона торжественно-маєстатична і виглядає немов погнурена в контемпляції Того, що є Господом-Володарем історії.

Належить теж пригадати ікону Володимирівської Богоматері, яка постійно паломничала у вірі з народами древньої Руси. Зближається перше тисячоліття навернення до християнства тих благородних земель — земель смиренних, мислителів і Святих. Ікони з різними назвами почитуються і досі в Україні, Білорусії і Росії. Є ікони, що свідчать про віру і духа молитви доброго народу, який бачить присутність і опіку Богоматері. В них Пречиста Діва ясніє як образ божеської краси, житло Божої Премудрости, постать тієї, що моляться, первовзір контемпляції, ікона слави. Тая, що від початку свого туземного життя, маючи духовне знання не до осягнення людським мисленням, своєю вірою досягнула найвище пізнання. Пригадую ще ікону Пречистої Диви у кімнаті Останньої Вечері на молитві враз з Апостолами в очікуванні Святого Духа. Чи не може Вона статись знаком надії для всіх тих, що у братнім діялозі прагнуть поглибити їхнє підчинення вірі?

Ч. 50: Як вже було згадано, також між нез'єдиненими братами численні шанують і величають Матір Господа, зокрема між Східними. То Марійське сьйво, що осіннює екуменізм. Зокрема хочу ще раз згадати, що підчас Марійського Року буде відзначуватися тисячоліття Хрещення Володимира — Великого Князя Києва (988 р.) який дав початок

християнству на територіях тодішньої Руси і з тим на далеких теренах Східної Європи; і в цей спосіб через працю благовістування християнство поширюється поза Європу аж на північні землі азійського континенту. Хочемо, отже, зокрема підчас цього року, з'єднатися в молитві з усіма тими, що святкуватимуть Тисячоліття того Хрещення — православні і католики, відновляючи і потверджуючи зі Собором ці почування радості і потіхи, щоб «Східні (християни).... збирались почитати Богородицю Вседіву спонтанно і побожно» (*Про Церкву*, 69). Не зважаючи на те, що досвідчено болючі висліди поділу, що стався кілька десятків літ пізніше (1054 р.), можемо сказати, що перед Христовою Матір'ю відчуваємося дійсними братами і сестрами, покликани бути єдиною Божою родиною на землі, як про це проповідав я вже на початку Нового Року: «Бажаємо потвердити тую велику спадщину усіх синів і дочок цієї землі» (*Проповідь* 1.1.1987 р.).

L'Osservatore Romano: Anno 127, n° 71 (38.482)

СЛОВО ДО УКРАЇНЦІВ У БУЕНОС АЙРЕС (13.IV.1987)

Слава Ісусу Христу!

Дорогі в Христі Ісусі Брати і Сестри,

Вірні Українці в Аргентині!

1. Не тільки для вас — як це сказав ваш Владика — але також для мене є великою радістю нинішня стріча в цім красивім Соборі Покрова Пресвятої Богородиці, Опікунки цього храму і вашої Єпархії в Аргентині.

Моя радість і веселість є тим більша, що ці відвідини відбуваються на передодніх великої події, якою є Ювілей Тисячоліття Хрещення древньої Київської Руси.

Ця незвичайна подія, що стосується прямо українського Народу і вашої Церкви є вже так близька, що оцею зустріччю Ви хочете торжественно започаткувати у вашій Єпархії святкування цього історичного Ювілею.

2. Нагоду для започаткування ювілейних святкувань дає важлива історична подія, що сталась саме тисяча літ тому, в 987 році, коли-то Великий Київський Князь Володимир, названий на хрещенні Василієм, прийняв Тайну Хрещення.

Навернення цього великого Київського володаря на християнську віру приспішило відтак загальне сприйняття християнства в 988 році. Це тому що, як вказують новітні історичні досліді, вже раніш існували Християнські Спільноти, так у престольному городі Києві, як і на південних землях Руси.

Корисно є підкреслити, мої дорогі Брати Українці, що християнство було прийняте і воно утвердилось у Київській Русі, коли ціла Христова Церква ще жила у повній церковній Єдності. Було це християнство православне по вірі, а католицьке в любові, бо було воно в повній Єдності з Апостольським Престолом Петра, і з цілою Церквою. Між Римом, а Києвом, коли став християнським, були прямі зв'язки і вже у 988 році, як виглядає правдоподібним, прийшли до Великого Князя Володимира посліи вислані нашим попередником Папою Григорієм V, з мощами Святих, як даром від Пани для нового християнського володаря у Східній Європі. Подібні посольства повторювались напереміну у наступних роках.

Болючий та неминучий розвій у поступовому віддалюванні між Церквою Риму і Церквою Константинополя, діткнув та охопив Київську Церкву щойно пізніше. Відносно західного та константинопольського Християнства, то в загальному є більш властивим говорити про

«здійснений поділ», як про «формальний роздор». Такий роздор, як не було б, не стався ніколи між Римом, а Києвом.

Один час спільно прожита повна Єдність, поступово притемніла з приводу послаблення взаємного спілкування, а це по причині різних політичних дій. Але туга за давньою Єдністю, що залишилась більш живою на землях із сильнішим зв'язком з латинським світом, привела, як відомо, одну частину народу до проголошення в Бересті Єдності з Римською Столицею.

В цій Єдності, поміж речевими труднощами та всяким недо-розумінням, дало вислів у тих часах в такому то виді невгасиме прагнення до віднови повної Єдності.

Також нині, згідно з новими способами, що їх Дух відкриває, пошукуємо з поновленою силою нових доріг, щоб дійти до Єдності.

Таке завдання не може бути байдужим для вас, найдорожчі брати української Церкви, що несеє екуменічне покликання записане, і то болюче, у вашому властивому тілесному існуванні.

На початку цих святкувань Тисячоліття звертаюся до усіх братів, католиків і православних, що живуть у цьому Краю і що завдячують спом'янутим подіям початок їхньої віри: Дорогі Брати, призадумуючись над спільним початком вашої історії і вашої віри, в пам'ять хрещення вашого спільного Отця Володимира, оживіть, для добра цілої Церкви тугу за Єдністю. Шукайте пристрасно тої Єдності, що була дана вашим батькам, вже тисяча літ тому, у чудовій події хрещення у водах Дніпра.

3. Друга радісна історична подія, дорогі в Христі Брати і Сестри, що її хочу згадати в часі цієї нинішньої, зустрічі, с дев'ястот п'ятдесята річниця посвяти Києва і цілої Руси покрову Пречистої Диви «Скорої Помічниці Християн», що її вчинив Великий Князь Ярослав Мудрий 1037 року.

Найкращий спосіб відзначити нині тут у вашій Єпархії таку дорогу річницю вашої історії є нинішня коронація прекрасної Ікони Пресвятої Диви, що славиться у святилищі вашої катедри. Ця коронація власне має місце в дев'яддесяту річницю українського поселення в Аргентині. Мені мило є dokonати нині цього діла любови і признання для Пресвятої Диви за її опіку над вами в часі того усього часу життя вашої української спільноти в Аргентині. Це вчинив я з великою любов'ю до Божої Матері, і з цієї нагоди віддаю вас усіх під її материнський покров.

4. А особливий привіт звертаю до вас, молоді Українці, що так численно прийшли на цю історичну стрічу з Папою, щоб так започаткувати святкування Ювілею Тисячоліття хрещення Київської Руси.

Гляджу на вас з любов'ю, дорогі юнаки, як на майбутність вашої Церкви і Спільноти. Боже провидіння кличе вас до будови другого

Тисячоліття християнської історії вашого народу. Отворіть ваші душі й ваші серця Христові й пожертвуйте себе Йому на службу і на службу Його Церкві! На цій гостинній землі Аргентини ступайте разом, слідом за вказівками Вселенського Собору, щоб наблизитись усе більше на шляху того спрямування, на який Дух веде всі Церкви, до досягнення повної Єдності в Господі з нашими православними братами.

5. Звертаючись до Пастирів і Вірних Церкви латинського обряду і всіх інших Церков східних обрядів на аргентинській землі, хотів би я запросити всіх, щоб разом зі мною обняли братньою любов'ю всю українську церковну Спільноту, щоб вона почула в цю щасливу нагоду святкувань Тисячоліття, що ціла Христова Церква участвує в її радості, як у її терпіннях.

Як завдаток найбагатших Божих ласк і опіки над вами Пресвятої Діви, прийміть — дорогі Браття і Сестри Українці — моє Благословення для вас тут присутніх, для всіх вірних цієї Єпархії, розсіяних по всій Аргентині й для ваших братів, що живуть на поселеннях і у рідній батьківщині. Апостольське Благословення нехай супроводить вас у ваших святкуваннях Тисячоліття, в певності, що вони принесуть для Церкви великі овочі християнської святости та численні покликання, священічі й монаші.

МОЛИТВА ПАПИ ІВАНА ПАВЛА II НА МАРІЙСЬКИЙ 1987 РІК

1. Мати Відкупителя,
в цьому році, Тобі присвяченому, з радістю звемо
Тебе блаженною.
Бог Отець вибрав Тебе перед сотворенням світу,
щоб звершити свій провидінний задум спасіння.
Ти повірила в Його любов і підкорилась Його слову.
Син Божий вибрав собі Тебе за Матір, коли став людиною,
щоб спасти людей.
Ти Його прийняла з досконалим послухом і неподільним серцем.
Дух Святий Тебе полюбив як свою містичну обручницю і сповнив
Тебе особливими дарами.
Ти дозволила, щоб Він своєю тасмною
і могутньою дією Тебе виховував.

2. Напередодні третього тисячоріччя християнства
ми ввіряємо Твоїй опіці святу Церкву,
яка Тебе за Матір визнає і як Матір призиває.
Ти, що на землі випредила її своїм паломництвом віри,
підтримуй її у труднощах і випробуваннях, і вчини,
щоб вона була в світі все успішніше знаком
і знаряддям тісної злуки з Богом
та єдності усього людського роду.

3. Тобі, Мати всіх християн, особливим способом ввіряємо
ті народи, які протягом цього Марійського року святкують
шосте сторіччя і тисячоріччя прийняття Євангелія.
Їхня довга історія глибоко позначена набожністю до Тебе.
Зверни на них свої люблячі очі; дай сили тим,
що страждають за віру.

4. Тобі, Мати людей і народів,
з довір'ям посвячуємо все людство
з його побоюваннями й надіями.
Не дозволь, щоб йому забракло світла справжньої мудрости.
Керуй ним у цюшуках свободи й справедливости для всіх.
Спрямуй його кроки на шлях миру.
Вчини, щоб усі знайшли Христа — дорогу, правду й життя.
Підтримай нас, о Діво Маріє, на шляху віри і виблагай нам
ласку вічного спасіння.
О милосердна, о ласкава й любя Мати Божа й Мати наша, Маріє!

ПРОМОВА ІВАНА-ПАВЛА II ДО УКРАЇНСЬКИХ ВЛАДИК V-го СИНОДУ 29.IX.1987

Ваша Емінієнціє,
Дорогі Брати в Єпископаті,

1. Вашими нарадами під час п'ятого Синоду Єпископів Української Католицької Церкви, що відбувся у Ватикані, Ви бажали започаткувати ваші урочисті святкування Тисячоліття Хрещення Київської Русі.

Тішусь, що маю змогу на закінчення того Синоду бути разом з Вами, а через Вас з усією Українською Католицькою Церквою, щоб ділити разом з Вами радість з того ювілею Тисячоліття, що його будуть святкувати також інші народи і церковні спільноти, які рівнож знаходять у Хрещенні Київської Русі їх духовні коріння. Вже на початку мого понтифікату висловив я бажання мого духовного паломництва, у зв'язку з Тисячоліттям, до місць, що стались колискою народження Церкви Київської Русі.

Сьогодні на закінчення п'ятого Синоду Українських Єпископів, що дає початок вашим святкуванням Тисячоліття, хочу вказати на духовну участь цілої католицької Церкви, що матиме завершення у святкуваннях передбачених на місяць липень наступного року в Римі.

2. Той Папа, що промовляє до Вас, який, будучи Єпископом, пережив Тисячоліття Церкви у своїй батьківщині, бажає співати у вашій мові, разом з цілою Вселенською Церквою, урочисту пісню «Тебе Бога хвалим» тут у Римі, при гробі святого Петра, близько якого знаходиться гріб святого Йосафата. А як гаряче цілує духовно той Папа, ваш Брат, ту землю Києва, перед престолом Пресвятої Діви Марії Скорої Помічниці Християн, що на «Нерушимої Стіні». Ви є квітучою частиною Вселенської Церкви, що виросла на тисячолітній спадщині Хрещення святого Володимира і святої Ольги. Ви належите до тієї спільноти католицької, що знаходиться географічно в серці європейського континенту, є так важлива задля ваших історичних подій, часто драматичних і позначених мучеництвом. Ви є синами великої родини християнських народів слов'ян. Задля всіх цих спонук Папа слов'янин, так як Ви, хоче бути разом зі своїми Братами.

Дар Святого Хрещення перед десятима віками подав життя Церкві Київської Русі.

Єпископ Риму є нині разом з Вами, радіє з вашої живої віри, з вашої християнської витривалості і, щоденно, в молитвах навідує вашу Бать-

ківщину. Він обнімає разом з нею, одною і тою самою любов'ю, також і тих Братів, з якими прагне мати повну єдність у вірі і любові, на зразок неподіленої ще Церкви з-перед тисяча літ.

3. Святе Хрещення, з ласки Божої, є ключовою подією для самого існування людини. Насправді Хрещення поширює людську гідність і наділює її надприродне життя. Вчить бо нас святий Павло:

«Чи ж ви не знаєте, що всі ми, що в Христа Ісуса хрестилися, у смерть його хрестилися? Ми поховані з ним через хрещення на смерть, щоб... і ми теж могли ходити в новім житті. Коли ж ми вмерли з Христом, то віруємо, що й будемо жити з ним» (Рим. 6,3-8).

Отже тисяча літ тому ваш Нарід «увійшов у нове життя» завдяки силі Святого Хрещення в ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Христос увійшов в історію вашого Народу, починаючи від князя Володимира Великого, силою пасхального таїнства.

4. Обіймаємо, отже, в році ювілею Тисячоліття Хрещення Київської Русі цілу історію вашої Церкви, що виводить свої коріння в часі, коли ціла Христова Церква в Європі жила ще в єдності. Тому християнство на Київській Русі було православне у своїй вірі, а одночасно католицьке в любові, тому що зродилось у тому церковному контексті, який не був ще роздертий драмою поділу.

Одним із зовнішніх знаків тієї єдності було почитання святого Климента Папи, третього наступника святого Петра, що потерпів мучеництво через заслання на причорноморські землі. Святий Климент став символом єдності між Церквою Києва а Римом. Що більше, його уважали за «Опікуна Руської Землі», як це свідчить прастара молитва, що її проказували в Києві через століття:

«Тому і ми славимо, хвалимо і поклоняємось Богу у Пресвятій Тройці Єдиному, дякуючи і тому вірному слугі, який помножив скарб свого Пана не тільки в Римі, але й в Корсуні і на Русі, кажучи: він є славою мучеників і багатством святих, незнищимою скелею Христової Церкви, якої пекельні ворота не переможуть на Руській землі по всі часи».

5. Брати в Єпископстві! Незадовго переступимо поріг Другого Тисячоліття, свідомі нашої відповідальності за майбутнє Церкви. Та відповідальність розтягається на кожну душу проникнену ласкою Святого Хрещення, за кожного визнавця Христа, розп'ятого і воскреслого, а тимто на всіх членів Української Католицької Церкви на вашій батьківщині і в світі.

На цьому місці хочу ще раз підкреслити гідність людської особи. З тієї гідності — скріпленої хрещенням — випливає незаперечне право почитати Бога згідно з совістю. Одним з основних прав людини, набуте у свідомості нашого часу — це право на релігійну свободу. Пошанування

права Божого і людського проймає саме серце людини. В тому напрямі звертаємо нашу молитву та особливу дбайливість і солідарність з боку цілої Церкви, щоб і ваші брати і сестри на батьківщині могли здійснити своє християнське покликання в повній свободі, віддаючи прилюдно шану Богові за голосом власної совісти, у вірі своїх предків, у своїм обряді та в єдності з власними Пастирями і Єпископом Риму.

6. Досвід довгих століть вчить нас, що зріст Божої Церкви, чи то на землях батьків, чи в краях, де була змога Вам в останніх десятиліттях створити нові парафії та єпархії, не залежить тільки від історичних, чи то політичних умовин.

Духовний зріст Церкви, а через нього також і Народу, залежить передусім від святости її членів і від помочі Божої ласки. Тому-то Церква споглядає з надією на світських апостолів, на католицькі родини, що вже зі своєї природи творять «домашню церкву», та на молодь.

7. Знаходимось напередодні Синоду Єпископів, що має за тему «Покликання і завдання мирян у Церкві та в світі». В світлі тієї великої події в житті Вселенської Церкви та в перспективі нарад докраних на вашім Синоді, бажаю заохотити Вас, Достойні Брати, до практичних постанов, важливих для життя Церкви на відтинку апостольства мирян у парафіях і єпархіях.

Знаю, що в рамках вашого Синоду діє особлива комісія «Апостольства мирян» і що та важлива тема була предметом нарад і дискусій на цьому і попередніх Синодах.

8. Розважмо на хвилину, Дорогі Брати, у світлі науки Вселенського Собору Ватиканського Другого, про ролі і місце мирян у Церкві, особливо в перспективі апостольства за посередництвом світських організацій і товариств.

Кожний християнин вже з самої своєї природи є апостолом, а зодягнений благодаттю святої Тайни Хрещення і Миропомазання, стає частиною Божого Люду і членом Таїнственного Христового Тіла.

«Внутрі спільнот Церкви діяльність мирян є така конечна, що без них саме апостольство Пастирів не може бути успішним» (*Апостолікам Актуозітатем*, ч. 10).

Тому-то християнське покликання здійснюється у спільноті. Вселенський Собор Ватиканський Другий з притиском підкреслив вагу організованого апостольства, яке «відповідає людським і християнським потребам вірних, а одночасно являється як ціль спільноти й єдності Церкви» (*АА*, ч. 18).

9. Всі ті організації і товариства мають за ціль збагатити післанництва Церкви, поглибити динамізм релігійного життя спільноти вірних.

Тому-то можуть вони розвиватися і приносити плоди тільки в церковній спільноті. Вони мають тій спільноті служити, оживляти її й об'єднувати. Під тим кутом погляду «об'єднання вірних з метою апостолування не має нічого спільного з тактичними часовими засобами» («Анжелюс», 2.VIII.1987), з рухами, що є поза церковними структурами. Вони не можуть домагатися в імені Церкви і Пастирів висловлювати свої погляди чи вимоги.

10. До Пастирів, цебто до Єпископів і Священиків, належить турбота за апостольське дозрівання мирян, в душі відповідальності і розшуків нових форм праці на терені єпархії чи парафії.

На цьому полі ваша Церква має церковні Братства, що вирости на східній традиції. Вони відіграли в історії Української Католицької Церкви важливу роль. Поруч тих товариств, яким признаємо великі заслуги, нехай постають нові, але завжди в єдності зі своїми Пастирями, з Помісною Церквою, в якій «є присутня і діє Христова Церква, Одна, Свята, Католицька й Апостольська» (*Христос Господь*, ч. 11).

11. Наші часи вимагають присутності мирян в церковних рядах на вершку єпархії і парафії, особливо у сфері катехитичній, літургійній, добродійній, місійній і побудженні нових покликань.

Маю надію, що в цьому душі Ви підняли конкретні постанови, в душі того «спільного душпастирювання», що його вимагають наші часи (див. «Анжелюс», 30.VIII.1987). Найближчий Синод Єпископів принесе нам на цьому полі нові вказівки і поглибить що живучу тематику для Церкв.

12. З тими постановами, що їх Ви предкладаєте цій Апостольській Столиці, і які ще будуть збагачені вказівками найближчого Синоду Єпископів, увійдемо у Друге Тисячоліття з побажанням, «щоб Бог наш учинив нас гідними покликання і щоб силою наповнив усю вашу відданість доброті та ділу віри» (2 Сол. 1,11).

13. Від хвилини Святого Хрещення в Дніпрових струях, зродилось дуже глибоке релігійне життя стільки духовних синів і дочок святого Володимира. На тій спадщині святости зросло стільки Святих, а між ними святий Йосафат, для Вас особливо дорогий; з неї жило стільки святих матерей і батьків вашої Церкви, часто для нас незнаних, яких імена однак є записані в Божій книзі історії, добре відомі Богові і Пресвятій Діві Марії, як учні Христа.

Святі руки Богородиці «Нерушимої Стіни» в катедрі Святої Софії в Києві є завжди відкриті і простягнені від майже тисяча років, від часу коли-то князь Ярослав Мудрий вибрав її за Матір і Царицю цілої Русі. Під свій материнський омофор і опіку Вона взяла тоді цілу Церкву і Народ Київської Русі, у їхньому паломничанні до небесної батьківщини.

О Мати Бога Спасителя і Дбайлива Помічниче Християн, поручаю Тобі урочисті святкування Тисячоліття Хрещення Київської Русі. Пресвята Богородице, споглянь Твоїм милосердним і ласкавим оком на українську католицьку Церкву і Народ. Збережи у них скарб віри, підтримай їх у труднощах земного життя і поведи ціле християнське насліддя до спасенної вічності!

Усім Вам тут присутнім, а також вашим дорогим рідним на батьківщині й у світі, уділяємо наше Апостольське Благословення.

ПРОМОВА ПАПИ ДО МИРЯН-УЧАСНИКІВ
VI-го КОНГРЕСУ МИРЯН УКЦ В РИМІ 29.IX.1987

Слава Ісусу Христу!

Вітаю сердечно Учасників Шостого Конгресу Мирян Української Католицької Церкви, що відбувся в Римі, в цих останніх днях місяця вересня 1987 року. Програма Ваших нарад була багата змістом, а велике число учасників найкраще вказує на зацікавлення віруючих Українців життям Церкви. При тому і тема нарад була дуже на часі: «Українське християнство назустріч Другому Тисячоліттю».

Всі ці важливі справи були також, як знаєте, предметом нарад Ваших Достойних Владик, зібраних при гробі святого Петра та при гробі святого Йосафата на П'ятому Єпископському Синоді. До них я вже промовив моїм словом і запевнив їх про духовну участь цілої Католицької Церкви в ювілейних святкуваннях Української Католицької Церкви і Народу.

Почуваюся тепер щасливий, що можу звернути і до Вас, Дорогі Брати і Сестри, моє слово заохоти і батьківської настанови. Ви це добре знаєте, що кожний християнин вже з самої своєї природи є апостолом, а зодягнений благодаттю святої Тайни Хрещення і Миропомазання, стає частиною Божого Люду і членом Таїнственного Христового Тіла. Вселенський Собор каже виразно: «Внутрі спільнот Церкви діяльність мирян є така конечна, що без них саме апостольство Пастирів не може бути успішним» (АА, 10).

Собор також підкреслив вагу організованого апостольства, яке «відповідає людським і християнським потребам віруючих, а одночасно являється як ціль спільноти й єдності Церкви» (АА, 18). Всі ті товариства мають за ціль збагатити післанництво Церкви і поглибити релігійне життя спільноти.

По батьківськи закликаю і заохочую Вас до дальшої праці і дбайливої підготовки ювілейних святкувань Тисячоліття Хрещення Київської Русі і Вашого Українського Народу.

Молю Милостивого Бога, щоб благословляв Ваш труд і Вашу жертву та з цілого серця уділяю всім Вам тут присутнім і Вашим Рідним та Дорогим моє Апостольське Благословення.

